

idē in epistolis ex registro fatetur probatq; Romanos pontifices vniuersales dici debere. Idem pro eodem Ioanni episcopo Syracusano dixit. De Constantinopolitana ecclesia quod dicūt, quis eam dubitet sedi Apostolicę esse subiectam? Tamen si quid boni, vel ipsa vel altera ecclesia habet, ego etiam minores meos, quos ab illicitis prohibeo in bono imitari paratus sum. Stultus enim est, qui se in eo primum existimat, vt bona quę viderit, discere contemnat. Item eidem. Nam q̄ primas Byzācenus sedi Apostolicę dicit se subiici, si qua culpa in episcopis suis inuenitur, nescio quis ei subiectus non sit. Cyprianus ad idē aduersus eos, qui a loco delicti ad Romanam sedem purgandi cōfugiēbant, ait. Post ista adhuc insup pseudoepiscopo sibi ab hæreticis constituto nauigare audent, & ad Petri cathedram, atq; ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, a schismaticis, & prophanis literas ferre: nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo prædicante, laudata est: ad quos perfidia habere non possit accessū. Idem pro eodem ad Corneliū Papam inquit. Nos enī singulis nauigantibus, ne cum scandalo vllō nauigarēt, rationē reddidisse nos scimus, & hortatos esse, vt ecclesię catholicę matricem, & radicē agnoscerent, ac tenerent. Athanasius ad idem, præter id quod factis docuit, ab alijs damnatus ad Romanum pontificem, tanquā ad verum Christi vicarium, Petriq; successorem confugiens, Liberio Romano pōtifici, hæreticos tangēs dixit. Mutauerunt gloriam catholicę ecclesię propria nouitate, sicut per ea quę illicite in eis defensione gesta sunt, hæreticam turbulentiam introducentes, illud competens ad nos detinentes, quod bene ad Iesum filium Syrach

Lib. 4. cap. 92.
Gregorius.
Dist. 22. De cons
tātinopolitana.

Cyprianus.
Epistolarū lib. 8.
Epistola. 7
* Romana ecc
clesia Petri ca
thedra vnde ve
nitas sacerdotas
lis exorta est.

Epistolarū lib. 4
Epistola. 8

Athanasius.

* Romano pō
fici vniuersalis
ecclesia cōmissa
a Christo.

dictū est. Usq; ad mortē certa pro veritate, & dominus pugnabit p te. Huius rei grā vniuersalis vobis a Christo Iesu cōmissa est ecclesia, vt pro omnibus laboretis, & cunctis opem ferre non negligatis: quia Dū fortis atq; matus custodit atriū suū, in pace sunt omnia quę possidet, Irencus ille Lugdunensis Archiepiscopus, & gloriosus Christi martyr, beati Polycarpi Ioānis Euāgelistę discipuli auditor ad idē, aduersus Valētīnū, cæterosq; sui temporis hæreticos inquit. Traditionē Apostolorū toto orbe manifestam in omni ecclesia adest perspicere oībus qui vera audire voluerit, eam videlicet, quam primitiua illa ecclesia ab Apostolis acceptā per successionem continuā patrum, & episcoporum trāsmitit ad nos. Sed quoniam per omnes ecclesias discurrere prolixū fuerat, & infiniti operis, ex omnibus maximā, antiquissimam, atq; oībus cognitā Romæ a gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo fundatā eligens, eius inquit fidem traditionemq; quam habet ab ipsis annūciatam, & per successiones episcoporū ad nos peruenientem indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo pacto vel per sui placentiam, vel vanam gloriam, vel cecitatem, & malam sentētiam, fidem præterquam oportet colligūt. Clamo hic. Quid potuit iste Christi martyr doctissimus sanctissimus, & antiquissimus apertius pro hac veritate testari? Pelagius episcopus omnibus orthodoxis ad idem ait. Quanuis vniuersæ per orbem catholicę, & Apostolicę cōstitutę ecclesię, vnus thalamus Christi sit, tamen sancta Romana ecclesia catholica, & Apostolica nullis synodicis cōstitutis cęteris ecclesijs prælata est, sed euangelica voce domini & saluatoris nostri primatum obtinuit. Tu es inquit Petrus, & super

• Irencus.

• Traditio Apostolorū a Romana sede petenda.

• Pelagius.
Dist. 21. c. Quasi.
• Romana ecclesia euangelica voce ceteris ecclesijs prælata.

hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Anacletus ad idem. Sacrosancta Romana & Apostolica ecclesia nõ ab Apostolis, sed ab ipso domino & saluatore nostro primatũ obtinuit, sicut beato Petro Apostolo dixit. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Iulius orientalibus episcopis ad idẽ. Dudũ a sanctis Apostolis successoribusq; eorum in antiquis decretum est statutis, quæ hæctenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet ecclesia, non oportere præter conscientiam Romani pontificis concilia celebrari, vel episcopum dånari; quoniã factam Romanã ecclesiam primatũ omnium ecclesiarũ esse voluerũt. Et sicut beatus Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorũ: ita & ecclesia suo nomine cõsecrata (domino instituyente) prima sit, & caput cæterarum, & ad eã quasi ad matricem, atq; apicem omnes maiores ecclesiæ causæ & iudicia episcoporum recurrant. Marcellus vniuersis episcopis p̄ Antiochiã ad idẽ. Rogamus vos fratres dilectissimi, vt nõ aliud doceatis, neq; sentiatis, q̄ quod a beato Petro, & reliquis Apostolis, & patribus accepistis. Ipse enĩ est caput totius ecclesię cui ait dominus. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Eius enĩ sedes primitus apud vos fuit: quæ postea iubente domino Romã translata est, cui (adminiculante gratia diuina) hodierna præsidemus die. Si vero vestra Antiochena, quæ oli prima erat, Romanæ cessit sedi: nulla est, quæ eius non sit subiecta ditioni. Nec ab eius dispositione vos deuiare oportet, ad quã cuncta maiora ecclesiastica negocia (diuina disponente gratia) iussa sunt referri, vt ab ea regulariter disponantur, a qua sumpsere principia. Innocentius Tertius Cõstantino imperatori ad idẽ dixit. Nobis aut in bea

* Anacletus.
Dist. 22. c. sacro
sancta Romana

* Iulius.
1. q. 6. dudum.

* Romana eccle
sia primatum hæ
bet omnium eccle
siarum.

* Marcellus
24. q. 1. Rogamus.
Ad idem. c.
per venerabile.
qui si. sit. leg. ex.
in. c. fundamens
ta extra de elec
tio. in. 6. & c.
quãuis. dist. 21. c.
nolite er. dist. 11.
c. decreto. & c.
quise scit. 2. q. 6.
& extrauagant.
Ioãnis. 21. quæ ins
cipit. Licet iuxta
ta doctrinã Apo
stolorum.

Extra de maior
& obedientia. c.
solite.

AXIOM. CHRI.

to Petro sunt oues Christi cōmissę, dicēte domino. *Pasce oues meas, nō distinguēs inter has oues & illas, vt alienum a suo demonstraret ouili, qui Petrū & successores ipsius magistros nō recognosceret, & pastores, vt illud tanquam notissimū omittamus quod dominus dixit ad Petrū, & i Petro dixit ad successores ipsius. Quodcūq; ligaueris sup terrā, erit ligatū & in coelis. &c. nihil excipiēs qui dixit, quodcūq;.* Ad idē sūt grauissima, atq; venerāda vniuersalia cōcilia etiā antiquissima, quę vel sal tē vnū, firmissimā fidē in huiusmodi rebus religionis a pud omnes totius orbis fideles generare valēt, vt monstrabit. Nicenū nanq; conciliū vniuersale trecētorū decē et octo episcoporū tēporibus Siluestri Papę, et Cōstātini impatoris ad idē diffiniuit, vt nullus episcopus, nisi in legitima synodo, & suo tpe apostolica auctoritate cōuocata sup quibusdā terminatioibus pulsatis audiatur, & dānetur. Qđ si secus a quibusdā p̄sumptū fuerit, in vanū deducatur quod egerint, nec inter ecclesiastica vllō modo cōputētur. Ipsa vero prima sedes (hoc est Romana) conuocādarū generalium synodorū iura detinet, & iudicia episcoporū singulari priuilegio illi sedi euāgelicis, & apostolicis, atq; canonicis cōcessa sunt institutis. Ita vt semp maiores causę ad sedē apostolicā referātur. Nec vllō modo potest maior a minori iudicari. Ipsa nāq; oibus maior & p̄lata est ecclesijs. Calcedonē, vniuersale cōciliū ad idē dixit, firmavitq;. Si q; episcopus p̄dicatur ifamis, liberā habeat potestatē appellādi ad beatissimū episcopū antiquę Romę, quē habemus Petrū petrā refugij; & ipsi sibi libera potestate loco desitius discernendi episcopi infamiā secūdū clauē sibi a deo datas. Constantinopolitana synodus ad idem.

• Alienus est a saluatoris ouili/ qui Petrū & successores eius nō recognoscat pastores.

• Determinationes conciliorum vniuersalium.

Art. sequenti. Cōcilia Nicenā.

• Romanę sedis iura. cōcilia conuocare genera- lia episcopos iudicare, & omnes causas maiores ecclesię terminare.

Concilium Calcedonē.

• Romanus pontifex in tota ecclesia. Petrus/Petra refugij.

Veneramur secundum scripturas, canonum definitio-
 nes sanctissimum antiquæ Romæ episcopum primum
 esse, & maximū episcoporum. Octaua synodus ad idē
 epistolam Ignatii Constantinopolitani patriarchæ ad
 Adrianum Romanū pontificem directam legit, rece-
 pitq; in qua sic erat. Solus & ex toto magister omnium
 Deus dixit Petro magno & summo Apostolorum. Tu
 es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiā me-
 am; & portę inferi & c. Iterū. Tibi dabo clauēs & c. Ta-
 les enim beatas voces non secundum quandā vtiq; for-
 tem Apostolorum principi Petro solum circūscripsit,
 & definiuit: sed per eum & ad omnes qui post illum se-
 cundum ipsum efficiendū erant summi pastores, & di-
 uinissimi, sacriq; pontifices senioris Romæ transmisit.
 Ad idem est confessio publica solennisq; admodū Ar-
 menorum, & Græcorum in concilio Florentino; in quo
 pristinos suos errores prorsus abdicantes Romanæ ec-
 clesię sese subdidere in hac forma. Diffinimus sanctā
 Apostolicam sedem, & Romanum pontificem in vni-
 uersum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum
 pontificem successorem esse beati Petri principis Apo-
 stolorum, & verum vicarium Iesu Christi, totiusq; ec-
 clesię caput, & omnium Christianorū patrē, & docto-
 rem existere: & ipsi in beato Petro pascendi, regendi,
 & gubernandi vniuersalē ecclesiā a domino Iesu Chri-
 sto plenam potestatem traditam esse: quemadmodum
 & in gestis œcumenicorum, & in sacris canonibus con-
 tinetur. Hanc determinationem magna examinatione
 præhabita Armeni, Græciq; sequēti subscriptione ap-
 probarūt. Nos igitur oratores nomine nostro, nostriq;
 reuerendi patriarchæ, & omniū Armenorum, sicut &

Synodus octaua.

* Promissio do-
 mini ad Petrum
 Petro & Roma-
 nis pontificibus
 Petri successoribus
 in Petro facta.

* Conciliū Flo-
 rentinum.

* Ioannes Gers-
 son idem part. 1.
 lib. de Austeribus
 litate. Papę ab ec-
 clesia cōsiderat.
 8. & 20. & i trac.
 de cōcilio vnius
 obediētie. & in
 libel. quorundā theo-
 logicorum con-
 tra Petrū de Iu-
 na, art. 3.

* Publica cōfessio
Græcorū / &
Armeniorū de
primatu Romani
pontificis: in
vniuersali concilio
habita.

vestra sanctitas in ipso decreto attestatur hoc saluberrimum synodale decretum, cum omnibus capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis, & statutis omnemque doctrinam in ipso descriptam, necnon quicquid tenet, & docet sancta sedes Apostolica, & Romana ecclesia cum omni deuotione, & obediētia acceptamus, suscipimus, & amplectimur. Illos quoque doctores, & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, reuerēter suscipimus. Quasque vero personas, & quicquid ipsa Romana ecclesia reprobat, ac dānat: nos pro reprobatis, ac dānatis habemus. Profitentes tanquam vere obediētiæ filij nomine quo supra ipsius sedis Apostolicę ordinationibus fideliter obtemperare. O sancta huius concilii Florentini diffinitio, & sancta Armenorum, Græcorumque cōfessio, prestatioque, ac simul omnium cōformitas. Quid hac diffinitione clarius? quid hac cōfessione iucundius? aut quid hac cōformitate pulchrius? Rogo, quid erit in vniuersum, quod testibus præbari habeat, & his omnibus non more stre, Augustino, Ambrosio, Hieronymo, Gregorio, Cypriano, Athanasio, Ireneo, Pelagio, Anacleto, Marcello, Innocētio, Niceno concilio, Calcedonen. Octauo, Cōstātinopolitano, Florentino, Armenis, & Græcis?

CAP. VIII.

Concludamus pro primatu Romani pōtificis, cum pulcherrimo dicto Bernardi dicamus nūc Paulo, quod ille olim dixit Eugenio. Tu quis es? Tu sacerdos magnus, pontifex summus, princeps episcoporum, hæres Apostolorum, primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abrahamæ, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnciōe Christus. Iterum. Tu es, cui traditæ sunt clauēs regni.

Lib. 2. De cōsideratione ad Augustinum.

Bernardus.

* Descriptio optima Papæ.
Lib. eodē. c. 6.

coelorum; cui oues traditæ sunt. Sunt quidē & alij cœli
 ianitores, & gregū pastores, sed tu tāto gloriosius, quā
 to & differētius vtrunq; præ ceteris hereditasti. Habēt
 alij assignatos greges singuli singulos: tibi vniuersi cre
 ditū sunt. Vnus vni nec modo ouiu, sed & pastorum: tu
 vnus omniū pastor. Vnde illud p̄betur quæris: ex ver
 bo domini: cui nō dico episcoporū, sed Apostolorum e
 tiā sic absolute, & indistincte totæ cōmissæ sunt oues. Si
 me inquit amas, pasce oues meas. Quas? illius, vel illius
 populi, ciuitatis, aut regionis, aut certe regni? Oues in
 quit meas: cui nō planū, nō designasse aliquas, sed assi
 gnasse omnes. Nihil excipitur, vbi dicitur nihil: & forte
 præfētes cæteri discipuli erāt, cū cōmittēs ecclesiā vni
 vnitatē oibus cōmendaret, in vno grege, in vno pasto
 re, secundū illud. Vna est columba mea, formosa mea,
 perfecta mea. Vbi vnitas, ibi perfectio: reliqui numeri
 perfectionem non habent, sed distinctionem receden
 tes ab vnitatē. Iterum, Locus inquam, in quo stas, terra
 sancta est. Locus Petri est, locus principis Apostolo
 rum, vbi steterunt pedes eius, quem constituit domi
 nus dominum domus suæ, & principem omnis pos
 sessionis suæ. Constantinus imperator hoc recognos
 cens optime dixit. Vnde congruum perspeximus no
 strum imperium, & regni potestatem ab orientali
 bustransferri regionibus, & in Byzatiæ prouinciæ op
 timo loco nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrū
 illic imperium constitui. Quoniam vbi principatus sa
 cerdotum, & Christianæ religionis caput ab imperato
 re cœlesti constitutū est, iustū nō est, vt illic imperator
 terrenus habeat potestātē. Est ergo Apostolica sedes,
 ac primatus spiritualis in Romana ecclesia, Romanoq;

* Romanus p̄s
 tificus vnus om
 nium / non sold
 ouium / sed & p̄
 storum pastora

Ioannis. 21.

Cantic. 6

* Romanus p̄s
 titex princeps,
 omnis possessio
 nis ecclesiasticæ

Habetur. Diss. 96
 c. Constantinus,

* Iustinian⁹ im
 pator. c. de soma
 trin. & fid. cath.
 inter clara ait /
 omnes sacerdos
 tes orientalis tra
 ctus & subicere
 & vniere sedi ve
 stre sanctitatis
 properam⁹ eo q̄
 caput est omniū
 sanctarum eccle
 siarum.

* Romanus pō
 tifex potest Pe-
 tri cathedrā ad
 aliam ecclesiam
 transferre / que
 tunc caput esset
 omniū sicut nūc
 est Romana.
 Dist. 22 c. Sacro
 sancta. & 24. q. 1
 Rogamus.

pontifice: verum nō sic quin possit Papa, qui & Roma-
 nus episcopus est, Romanā ecclesiam relinquere, & in-
 de Petri cathedrā ad aliā ecclesiā transferre. Est quidē
 nunc, fuitq; semper a Petro, vsq; ad nos Apostolica se-
 des in Romana ecclesia, quia placuit haecenus successo-
 ribus Petri, Petri sedē in ea ecclesia conseruare, in qua
 Petrus viuens ipsam habuit, ac moriens reliquit. Reli-
 quit inquā, non mandato, sed facto, hoc est, quia in illa
 obiit, inde ad martyrium raptus. Verū non sic quin pos-
 sit Papa inde ad aliam ecclesiā huiusmodi sedem trans-
 ferre: tum exemplo Petri, qui primū Antiochiæ illā ha-
 buit, vnde eandem Romā transtulit: tum quia prima-
 tus huiusmodi diuinitus institutus nulli particulari ec-
 clesiae aliquo diuino iure adscribitur: quo fit vt diuina
 sit eius institutio, vt monstrauiamus: humana autē eius
 isti, vel illi ecclesie applicatio. Quę autē humana sunt,
 Papa mutare potest.

cap. 5. 6. & 7.

CAP. IX.

Habet Papa ratione primatus sui spiritualis a domi-
 no in Petro instituti, & vt Papa procedens in his, quę
 ad statū vniuersalem totius ecclesie, seu fidei, seu mo-
 rum pertinent, finaliter errare non possit. Saluator no-
 ster hoc docuit, qui Petro, & successoribus Petri in
 Petro officiū confirmandi fratres, pascendiq; omnes
 suas oues commisit, dicens. Tu aliquando conuersus cō-
 firma fratres tuos. Iterum. Pasce oues meas. Hęc enim
 primatus huiusmodi sunt: & omnes subditos obedire
 obligant. Nam rogo quomodo possunt hęc ad prima-
 tum non pertinere, quę in aliquo posita primatum con-
 cludūt? Quid enim aliud primatus iste spiritualis est,
 nisi summa & plena potestas cōfirmandi fratres, & pas-

* Papa vt Papa
 in his quę ad vni-
 uersalem ecclesie
 statū pertinet er-
 rare non potest.

Luc. 22
 Ioannis. 21.
 * Pro quo etiā
 tributum solui
 iussit solutionē
 quidem capitis/
 ac familie gub-
 ernatoris.

cendi omnes Christi oues? Nihil: quia in alijs, hoc est
 in consecratione corporis domini, in dimittendis pec-
 catis, ac in exercendis actibus iurisdictionis super om-
 nes inferiores apostolis, æquales erāt Petrus & cæteri,
 quum omnibus simul dixerit dominus. Hæc quotiens-
 cunq; feceritis, in mei memoriã facietis. Iterũ. Accipi-
 te spiritũ sanctũ, quorũ remiseritis peccata, remittũtur
 eis. Iterũ. Sicut misit me pater, ita ego mitto vos. Iterũ.
 Quæcũq; ligaueritis sup terrã, ligata erũt in celo &c.
 Quod ergo præcipuũ est, quod primatũ Petri, nõ solũ
 monstrat, sed & constituit? Vtiq; quia officium confir-
 mandi etiam fratres, & pascendi omnes oues à domino
 accepit; alij accipiunt officium confirmandi & pascen-
 di alios non se adinuicem. Petrus vero vniuersalius cõ-
 firmandi etiã fratres, & pascẽdi omnes. Aut rogo, quo
 modo potuit primatus iste, cum his iuribus institui, &
 alios ad obedientiam confirmationis, & pascendi, hoc est
 directionis, gubernationis, aliorumq; similiũ non obli-
 gari? Minime: frustra enim esset, si ita esset. Deus autẽ
 nihil facit frustra, sicut nec natura. Quũ ergo ista pri-
 matum huiusmodi monstrant, imo & constituent, &
 omnes obedire teneantur: manifestum est Romanum
 pontificem in huiusmodi errare non posse, sicut nec to-
 ta ecclesia, quæ illi obedire tenetur. Aut si das, quòd Pa-
 pa errare possit, vide quantam, aut qualem facias certi-
 tudinem ecclesiæ, quæ illum sequi obligatur: cui in Pe-
 tro dominus dixit. Confirma fratres tuos, & iterũ. Pa-
 sce oues meas. Ad idem. Primatus iste, Papam in eccle-
 sia, supremum principem cum plenitudine potestatis
 facit: ac ob id iura omnia principum supremorum talẽ
 potestatem, plenam inquam, licet secularẽ habentiũ

Ioannis. 20

* Nõ mireris le-
 stor q Petrus dis-
 cimus aliis apo-
 stolis præpositũ/
 sciens & illos es-
 tiam à Christo
 potestatem accõ-
 pisse. Nãq; & Mo-
 ses præpositus es-
 rat seniorib; q
 & ipsi diuinã au-
 thoritatem habe-
 bant. Nota. II.
 Arist. in de celo
 & mundo.

Luc. 22
Ioanis. 21

* Primat⁹ eccle-
 siastic⁹ õ habet
 minora nec pau-
 ciora iura quam
 primatus secularis/
 imo multo
 maiora & plura.

Papæ tribuit, quum non minora, sed nec pauciora iura spiritualis primatus habeat, quã secularis. At quis non nouit ad sæculares principes ratione sui primatus pertinere, de sua iurisdictione tractare, causas omnes per se, vel alios decidere, rationes hincinde adductas examinare, potiores eligere, ac tandẽ finaliter pronunciare, omni appellatione postposita, nisi forte a se non bene informato, ad se bene informandum appelletur? Sic autem Papa talia iura habens errare non poterit, ne illo errante erret ecclesia sibi subiecta, velut corpus capiti, & regnum regi. Hieronymus ad hoc optime dixit. Hæc est fides Papa beatissime, quam in catholica didicimus Ecclesia, quãq; semper tenuimus: in qua si minus perite, aut parum caute forte aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui Petri sedem, & fidem tenes. Si autem hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumq; me culpate voluerit, se imperitum, vel maleuolum, vel etiam non catholicum, sed hæreticum comprobabit. Hæc Hieronymus. Dixi Papa, vt Papa: quia secus est, si nõ vt Papa, sed vt priuata persona procedit: tunc enim siue sententiando, siue operando, siue in causa religionis, siue in actione, vel passione personę errare poterit. Nanq; & ipse homo est, neq; in gratia confirmatus. Quod si quæras, quando Papa procedit, vt Papa? Respondeo, quando adiutorio membrorum suorum utitur in agendo, illorum maxime, quos nouit sanctiores, doctioresq; siue viuētes, siue iam hac vita sanctos: quos in scripturis suis optime cōsulere potest. Quum enim Papa, vt Papa caput sit Ecclesiæ, vt monstrauimus, quicquid agit vt Papa, agit vt caput: caput autem, vt caput viuum, utique sicut sine membris non

* Ad principem non habentē superiorē pertinet omnes causas sui regni per se/vel per suos officiales determinare.

249. Hæc est fides.

* Eadem sententia habetur. 249. A. Re. 2. & 25. 91. Violatores.

* Papa vt priuata persona errare potest.

* Quando Papa procedit vt Papa/ & quando vt priuatus. Cap. 5. 6. & 7.

est, ita sine membris non agit: utitur enim illis eo modo, quo potest: videt oculis, loquitur lingua, ambulat pedibus, palpat manibus, & alia id genus. Nam nullum horum potest dicere alij, non indigeo te: sic enim Deus disposuit in Ecclesia, ut alij alijs indigeamus: pastores etiam doctoribus, & doctores pastoribus: quemadmodum & Paulus testatur. Isto modo multi Papæ in his defecerunt, in quibus sua membra non consuluerunt: sic Anastasius erravit, quia sine concilio Episcoporum, vel Presbiterorum, & Clericorum Ecclesiæ catholicæ, Fotino diacono Thessalonicensi communicavit, & Achatium occulte reuocare voluit: sic & Marcellinus Romanus pontifex, qui postea gloriosus martyr effectus est, prius compulsus a paganis, templum eorum ingressus grana thuris super prunas imposuit: sic supponitur vniuersaliter, Papam à fide deficere posse. Dixi in his quæ ad statum vniuersalem totius Ecclesiæ, seu fidei, seu morum pertinent: quia in alijs, hoc est circa facta particularia hominum, ut promotiones ad dignitates, & beneficia, ac iudicia contra aliquos, & pro aliquibus, aliaque similia, longe aliud est. Innocentius tertius ad hoc dixit. Iudicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur: iudicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli. Dixi finaliter. Nam repente, & quasi primo motu, vel ante maturam, ac legitimam eum fratribus cōsultationem, deliberationemque, non mirum quòd etiam in grauissimis erret, corrigendis statim, consultis, consulendis. Non mirum inquam, quia sic etiam Natan propheta de ædificanda domo dei immature David cōsiliū dedit:

* 1. Corint. 12.
* Ephel. 4.

* Dist. 19. c. Anastasius.

* Dist. 21. c. Marcellinus autem.

* Dist. 40. c. Marcellinus.

* Cap. 2. de sententia excommunicationis.

2. Reg. 7.

quod tamē postea domino illumināte reuocauit. Non mirū, inquā, quia Papa supremā potestātē habet in ecclesia, nō tamē supremā sciētā: potestātē supremā habet in sua creatione diuinitus datā, sciētā autē nō nisi quam habet, aut habuerit humanitus acquisitam, quod & iura ipsa volunt, & quotidiana experientia testatur. Et Paulo teste, aliud est pastoratum, aliud doctoratum habere, distincti gradus sunt: non habet illos ambos, nisi ille cui a deo dantur ambo. Sic autem quid mirum quod a vero errēt potestas, & pastor, si non consulunt sciētiam, & doctorem? Iura dicūt, Papam non posse agere contra apostolos, prophetas, & sanctos patres: quid ergo mirum si Papa erret, dum non mature eos cōsultat, contra quos agere non debet? Optimæ eæ distinctiones sunt, & iuxta illas complura iura intelligere oportet, quæ alias sibi inuicē dissona vidētur. Nec mireris.

Dist. 20. c. Decretales.

1. Corinth. 12
Eph. 4

25. q. 1. Sunt quidam iuncto cap. Contra.

CAP. X.

Habet Papa ratione primatus sui spiritualis cū plenitudine potestatis a domino in Petro instituti, vt in illis ordinationibus apostolorū quæ pure humana sunt, dispensare, ac eas mutare valeat, causa rationabilī existētē. Ad idem est primum sensus communis omnīū, & manifesta veritas apud omnes hominū nationes: his enim nouimus par in parem, non habere imperium: multoq; minus inferius, in superiorem. Sic autem quum nō minus potens sit ecclesia quæ nunc est, quam fuerit ipsa olim tempore apostolorum, imo eandem authoritatē habeat, tunc sibi datam: & per Apostolos & alios patres ad se deriuatam, non est dubium, quin possit nunc ex rationabili causa in illis dispensare, quæ potuit tunc humanitus instituere, instituitque. Romanus ergo pō-

* Abalensis in suo prologo super Matheum. renuit quod possit Papa dispensare in aliquibus dictis apostolorū, nō in omnibus. q. 31.

* Papa dispensare potest in posituis apostolorū.

* Ecclesia quæ nunc est tantam habet potestatem ordinis & iurisdictionis, quantam habuit ecclesia primitiua.

rix, quia Petri in plenitudine potestatis verus succes-
 sor est, vt monstrauius, poterit omnino in illis ordi-
 nationibus Petri, quæ pure humana sunt dispensare:
 & eodem modo in omnibus similibus, quæ alij Apосто-
 li instituerunt, quibus omnibus Petrus nullatenus infe-
 rior, imo superior fuit princeps, & caput illorum: pro
 quo solo inter alios Christus dominus iussit solui di-
 dragma, solutionem quidem capitis. Alias enim iam
 par in parem haberet imperium, si in quæ Petrus hu-
 manitus instituit, Papa eius verus successor dispensa-
 re nõ posset. Paulus excommunicauit Corinthium de-
 linquentem, quem postea absoluit poenitentem, ne a-
 bundantiori tristitia absorberetur: nunc rogo, si potuit
 Paulus eum, quem excommunicauerat, absoluere: quo-
 modo successor Pauli, aut quiuis alius Paulo in potesta-
 te Ecclesiastica non inferior illum eundem absoluere
 non posset? Potuit ergo Petrus, potuit & Petri succes-
 sor: in quibus primatus Ecclesiasticus durat hodie, du-
 rabitque in perpetuum. Aut rogo, quis vnquam Rex,
 Imperator aut princeps quicumque alius, siue Ecclesia-
 sticus, siue secularis quicumque instituit aliqua potesta-
 te, in quod eius successor in eadem potestate ex ratio-
 nabili causa dispensare non possit? Aut quomodo va-
 lebit aliqua potestas huiusmodi quicumque statuere,
 quod non valeat ipsa rescindere? Ad idem est factum
 totius Ecclesiæ: nanque Paulus dixit. Oportet Episco-
 pum sine crimine esse, vnus vxoris virum &c. quo lo-
 co bigamum plurium vxorum in Episcopum ordina-
 ri interdixit, & ad presbyteratum promoueri prohi-
 buit: cum quo tamen Ecclesia Dei, & nunc ex rationa-

* Cap. 4. & 7.

* Math. 17.
* Par in parem
non habet imperium.* In quod quis
princeps instituit
eius successor
ex rationabili
causa dispensare
potest.

* 1. Timo. 3.

* Paulus prohibuit
bigamum ordi-
nari, in quo eccle-
sia olim dispensa-
uit, & nunc

bili causa dispensat, & iam olim similiter dispensavit. Ob id tantum, quod ex sola institutione humana huiusmodi bigamia pro irregularitate a Paulo inducta fuerit. In iure enim naturali, aut diuino stando, quid refert ad Presbyteratum, Episcopatumue, hominem, vnam, aut plures vxores habuisse: quas optime potuit successiue sine peccato habere? Nihil. Dispensavit autem Lucius Papa cum Panormitano bigamo, nec in hoc facto a viris doctissimis reprehenditur, imo approbatur, & quid multa? Presbyter fornicarius secundum canones Apostolorum olim deponeretur: cum quo tamen Grangren. concilium iuxta auctoritatem beati Syluestri, si in vitio non perdurauerit, si sua sponte confessus fuerit, dispensat. In canonibus Apostolorum legitur, Si quis viduam, & eiectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de his quæ publicis mancipantur spectaculis, non potest esse Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut ex numero eorum, qui ministerio sacro deseruiunt: tamen Martinus Papa dispensat cum lectore ad subdiaconatum. Imperator etiam olim ex commissione Papæ cum diaconissa in ætate sexaginta annorum dispensavit: quam ponit Apostolus, vocans eam viduam: multo ergo magis Papa ipse propria auctoritate dispensabit. Propter hæc glos. Decret. dixit. Sic ergo Papa dispensat contra Apostolum. Iterum hic concilium dispensat contra Apostolum in poenis. Iterum. Satis potest sustineri, quod Papa contra Apostolum dispensat: non tamen in his, quæ pertinent ad articulos fidei. Ad hanc veritatem est tota schola patrum: om-

Dist. 31. c. presbyteri.
Dist. 32. c. presbyter.

Dist. 34. c. Si quis.

Dist. 34. c. Lector.

C. de epi. & c. nulla.

1. Corint. 5.

37. q. 1. Sunt quidam.

nes enim quasi per vnum id asserunt, posse scilicet Papam in statutis humanis Apostolorum, hoc est in illis, quæ nec iure naturali, nec diuino inducta sunt, dispensare. Petrus de Pal. pro eodem dixit. Papa cum omni bigamo ad omnia totaliter, & vniuersaliter dispensat (dat rationem) quia in omni pœna, quæ est ex statuto Ecclesiæ, vel prælatorum Ecclesiæ Papa dispensare potest. Huiusmodi est ista, quia Apostolus dicens vnus vxoris virum, loquebatur disponendo, & ordinando Ecclesiam, in qua non habuit maiorem potestatem Papa. Vnde & ibi dicit, non vinolentum, non percussorem: in quibus Papa dispensat. Et licet non possit facere de bigamo non bigamum: quia tamen bigamum non promoueri est de statuto Ecclesiæ, ideo potest illud amouere, sicut potest homicidam ordinare: licet non possit facere, quod non sit talis. Idem pro eodem. Dicendum quod non licet dispensare in his, quæ continentur in canone, quæ sunt de iure naturali, & de necessitate sacramentorum, & fidei: sed in alijs quæ sunt de institutione Apostolorum, licet: cum Ecclesia nunc habeat eandem potestatem destituendi, & constituendi, quam tempore Apostolorum habuit. Richardus de Med. Vil. ad idem ait. Quauis Papa non possit dispensare contra ius naturæ, nec contra ius diuinum, quia sua potestas vtroque iure est inferior, & vtrunque supponit tanquam fundamentum: tamen quia est successor Petri, qui princeps fuit Apostolorum, æqualem potestatem habens potestati Petri, imo vt proprius loquar, eandem: & inferior non possit obligare superiorem, nec par parem,

* Lib. 4. sent. d. 27.
* Ibi. q. 4. art. 1.
* Petrus de palud.

* Papa nō facit de bigamo nō bigamū, sed facit vt bigamia non impediat.

* In responsio ad ad primum.

* Ecclesia habet eandē auctoritatem instituēdi & destituēdi quā habuit tempore apostolorū.

* Ibi princ. q. 4. 4.
* Richardus de med. vil.

Papa de plenitudine potestatis dispensare potest contra statuta Apostolorum quorumcūque, si tamen vim non habeant ex iure naturæ, vel diuino. Durandus de sancto Portiano ad idem inquit. Papa potest dispensare cum omni bigamo, quod promoueatur ad omnes ordines, non solum minores, sed quoscunque maiores: cuius ratio est, quia in omnibus pœnis, vel defectibus, qui non sunt de iure naturali, vel diuino, sed solum de statuto iuris positiui, Papa potest dispensare pro libito voluntatis. Idem pro eodem. Non licet dispensare in his, quæ continentur in canone, quæ sunt de iure naturali, & de necessitate sacramentorum, vel fidei, sed in alijs, quæ sunt de institutione Apostolorum licet, cū Ecclesia eandem potestatem habeat nunc instituendi, & destituendi, quam tempore Apostolorum habuit. Thomas quoque ad idem dixit. Contra ea quæ sunt iuris diuini, non dispensatur quoad illa, quæ etiam sunt de iure naturali: & quantum ad ea, quæ sunt de necessitate sacramentorum, ac fidei. In alijs vero, quæ sunt de institutione Apostolorum, id licet cum Ecclesia nunc habeat eandem potestatem statuendi, ac destituendi, quam tunc habuit per eum qui in Ecclesia tenet primatum. Hæc ille. Video quosdam dixisse, non posse Papam dispensare in huiusmodi propter nonnulla iura, quæ videntur oppositum sentire: sed non curo, quia illa non potestatem negant, sed difficultatem dispensandi notant: vt non nisi ex magna causa fiat, propter debitam reuerentiam Apostolorum. Vide ergo, o lector studiosissime, & tene mente, quod nonnulla sunt in diuinis scripturis noui testamenti statuta Apo-

* Ibi. q. 4.
Durandus de sancto
Portiano.

Ad primum.

Thomas glori
osus.

Contra de biga-
mop. Dist. h. si
quis viduam.
25. q. 1. c. contra
statuta.

sto
tu
mi
re
qu
est
uer
xim
gno
vt e
uer
lein
ri, re
uinu
men
tur
gem
præ
men
relig
sus C
tion
ribus
ergo
præc
edita
confe
quæ
H

stolorum non de iure naturali, nec diuino, sed tantum humano ædita, obseruanda quidem, sed nihilominus per Papam verum Petri in primatu successorem dispensabilia, vt monstrauius. Nec mirum est, quòd sint humana statuta sacris literis scripta: sicut nõ est mirum, quòd sit diuina sententia in rebus fidei vniuersalis concilij humanis literis habita, quod supra diximus. Cæterum si quærat quispiam quomodo cognosci possint, quæ de iure naturali, aut diuino sunt, vt ea sola, & omnia indispensabilia per hominem noverimus? Respondemus. In vniuersum ius naturale innititur rationi, tanquam suo principio, quo videtur regulari, iudicari, cognoscique habet: ius autem diuinum in noua lege innititur articulis fidei, & Sacramentis, tanquam suis principijs. Vnde optime dicitur, Christum Iesum benedictum non nobis supra legem naturalem, quam in sua integritate seruari voluit, præcepta alia tradidisse, nisi ea quæ sunt fidei, & sacramentorum. Augustinus ad idem dixit. Hanc nostram religionem Christianam, quam dominus noster Iesus Christus sub paucissimis sacramentorum celebrationibus liberam esse voluit: quidã adeo premunt oneribus, vt tolerabilior fiat conditio Iudæorum &c. Istis ergo principijs consultis, optime nosse possumus, quæ præcepta in canone Noui testamenti ab Apostolis ædita iuris naturalis, diuini, aut humani sint: ac per consequens, quæ per hominem dispensari valent, & quæ non.

CAP. XI.

HABET ergo Ecclesia Dei, quæ nunc est, duo ca

o Artes. ca

o Ius naturale & diuinum quibus principijs innititur & quomodo eorum de iurum præcepta cognosci possunt.

o Lex euangelica quid continet ultra legem naturalem.

o Augustinus ad inquisitiones Iohannis.

• Christus caput principale ecclesie.

* Math. 28.
* Marc. 16.
Papa Caput min⁹ principale vicarius g⁹alis Christi.

• Christus supra totam ecclesiam Papa est pars.

* Math. 16.

* Ephes. 5.

• Papa non redemptor sed redemptus.

* Christus non redemptus sed redemptor.

* Influxus primi capitis.

• Ioan. 1.

• Influxus secundi capitis.

* Dist. 19. c. Ita dominus.

capita, non quasi duo distincta, tanquam duos principes propria authoritate ex æquo principantes, sed quasi subordinata. Alterum scilicet primum, proprium, & principale, Christum Iesum benedictum, cui data est omnis potestas in cælo, & in terra: quiq; sedet a dextris Dei. Alterum secundarium, commissarium primi, & minus principale, Romanum pontificem Christi generalem vicariū cū plenitudine potestatis, Petriq; successorē. Primū caput sic caput est ecclesie, quod non est membrum eius: secundum autem, & caput, & membrum est. Non est Christus membrum Ecclesie, quia totam Ecclesiam ipse ædificauit, secundum illud. Super hanc petram ædificabo Ecclesiam: totamque redemit, mundans ipsam lauacro aquæ in verbo vite: ipse vero non seipsum redemit verus Dei filius. Romanus autem pontifex non redemptor, sed redemptus est, vicarius filius, simulq; membrum Ecclesie, quotidie habens, vnde quotidie nobiscum dicat. Et dimitte nobis debita nostra. A primo capite omnem influxum spirituales, inuisibilem q; habet Ecclesia, illuminationes, inspirationes, motiones, pulsationes, auxilium, gratiā, charitatem, cæterasque virtutes: quia gratia, & pax per Iesum Christum facta est, & de plenitudine eius omnes accepimus. A secundo vero, gubernationes personarum, ministrations sacramentorum, institutiones ministrorum, declarationes dubiorum, solutiones vinculorum, reductionem q;, ac conseruationem omnium fidelium in vna fidei confessione, aliaque id genus. Leo Papa ad hoc optime dixit. Huius muneris sacramentum ita dominus ad omnium Apostolorū offi-

cium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro omnium Apostolorum summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi a quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet. Bonifacius quoque Christi gloriosus martyr ad idem dixit, pro statu Papæ vniuersitatem fidelium tanto instantius orare, quanto suam salutem post Deū ex illius incolumitate animaduertit propensius pendere. Sine primo capite nunquam Ecclesia est, sed neq; erit: sine secundo sæpe contingit esse, eo scilicet tempore, quo vacat Papatus ab obitu vnus, vsque ad creationem alterius Romani pontificis. Primū caput est pontifex ille magnus, qui per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta: secundum autem, vicarius eius, cui primum caput dixit. Pasce oues meas. Multas alias differentias no uimus assignabiles, quas omittimus: tum quia istæ potiores sunt: tum quia illæ facile reperiri queunt: has placuit explicare, tantum vt monstretur, qualiter Papam caput Ecclesiæ dicamus: cuius caput Christum esse toto corde confitemur.

CAP. XII.

MEMBRA huius vniuersalis Ecclesiæ, huius inquam, quæ hic in terris posita militat, patiturque sæpe, ac fluctuat, non sola gratia prædestinationis adunantur: sic vt soli prædestinati de Ecclesia huiusmodi sint. Ad hanc veritatem est primum diuina scriptura. Iudas nanque proditor Apostolus fuit apud Mathæum dicentem. Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc. Primus Symon, qui

* Dist. 40, c. 51.
Papa.

* Ecclesia nunquã est sine capite primo: est tamen aliquãdo sine capite secundo.

* Hebr. 9.

* Ioan. 21.

* Membra ecclesie militantis nõ adunatur per solam gratiã prædestinationis.

* Math. 10.

dicitur Petrus, & Andreas frater eius: Philippus, & Bartholomeus: Iacobus Zebedei, & Ioannes frater eius: Thomas, & Mathæus publicanus: & Iacobus Alphæi, & Thadæus: Simon Cananæus, & Iudas Iscariotes, qui & tradidit eum. Apostoli autem omnes de Ecclesia sunt, primum gradum in ea tenentes apud Paulum dicentem. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores, & doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Iterum. Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo prophetas &c. Sic ergo Iudas quoad Apostolus fuit, de Ecclesia erat. Vltra Iudas damnatus est, quia ex duodecim a domino electis non nisi ille filius perditionis perijt, qui suspensus crepuit medius, & abiit in locum suum. Prædestinati vero omnes, & soli saluantur: quia in illis propositum Dei manet firmum: quibus omnia cooperantur in bonum, qui que quum nati sint ex deo, non peccant: finaliter quia generatio Dei æterna seruat illos. Quid ergo? Vtique quia Iudas damnatus est, nunquam prædestinatus fuit: fuit tamen de Ecclesia, ut monstrauimus: igitur membra Ecclesie nequaquam sola prædestinatione adunantur. Ad idem est illa sacri concilij Constantien. veneranda determinatio, quæ aduersus Ioannem Huss damnat quoslibet dicentes in Ecclesia Dei homines sola gratia prædestinationis adunari. Ad idem est saluator noster, Paulus quoque Apostolus eius, qui dixerunt, per fidem & sacramentum baptismi homines regenerari ad vitam spiritualem.

• Iudas prædestinatus
Apostolus fuit,
ac ob id de eccle
sia, qui tamē nō
prædestinatus s;
præscitus, & res
probatu erat.

• Ephes. 4.

• Ioh. 17.

• Act. 1.

• Roma. 8. & 9.

• Ephes. 1.

• I. Ioh. 3.

• Ioh. 17.

• Act. 1.

• Roma. 8. & 9.

• Ephes. 1.

• I. Ioh. 3.

• Ioh. 17.

• Act. 1.

• Roma. 8. & 9.

• Ephes. 1.

• I. Ioh. 3.

• Concilia Con
stantien.

• Ioh. 17.

• Roma. 8.

• Tit. 1.

Quomodo ergo de Ecclesia Dei non erunt, qui per fidem, & sacramenta Ecclesiae vere regenerantur? An forte mala vita futura impedit praesentem iustitiam? Nequaquam. Iudas enim periit, qui aliquando sedem cum alijs apostolis in caelo habuit. Saul a facie domini proiectus est, quo aliquo tempore non fuit melior in Israel: quidam etiam teste Ambrosio super apostolum, retro abierunt, qui tamen nomina in caelo scripta habuerunt. Sic ergo, quomodo tunc temporis de ecclesia militanti non erant ij qui in triumphanti nomina scripta, & sedes paratas habebant? Saluator iterum idē docuit, qui nos pro emendandis fratribus ecclesiam adire praecipit: nisi enim ecclesia nota esset, quomodo nos ad illam ire praecipisset? Iterum si sola praedestinatione uniretur, quomodo a nobis cognosceretur? Quis novit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Aut rogo, quomodo quis unquam quietus erit, si ratione aliqua penitus sibi viatori incognoscibili, ecclesiam adunati confiteatur, extra quam novit prorsus nullam esse salutem? aut quibus non agitaretur scrupulis? Abeant ergo, qui sic aduersus, dei ecclesiam, dei misericordiam, dei amorem, & hominum praesentes iustitias oggauerunt. Chrysostronus super Mathaeum, circa illud domini ad apostolos. Vos qui sequuti estis me, sedebitis super sedes duodecim, optime notat a sede tunc Iudae proditoris signata, malam vitam futuram nequaquam impedit praesentem iustitiam.

CAP. XIII.

Membra huius militantis ecclesiae, non sola gratia iustificante uniantur, sic ut soli iusti & qui in gratia

• Mala vita futura non impedit praesentem iustitiam.

Math. 18.

1. Reg. 9.

Rom. 9.

Ambrosius.

Ecclesia dei manifesta est.

Math. 18.

Rom. 11.

Sapi. 9.

Isaia. 49.

Math. 19.

Homelia.

• Membra huius ecclesiae non uniantur sola gratia iustificante.

Math. 13.

dei sunt, de ecclesia dicantur. Saluator noster hoc docuit, qui dixit. Simile est regnum coelorum sagenae missae in mare, & ex omni genere piscium congreganti: quam educentes, & secus littus sedentes elegerunt bonos in vasa sua: malos autem foras miserunt. Rogo, quomodo ecclesia Dei, velut sagma bonos pisces eligendos, & malos foras mittendos haberet: nisi omnes & bonos, & malos fideles contineret? Aut quomodo malos fideles contineret, nisi & ipsi de Ecclesia essent? quum praesertim de eadem domo, prouincia, aut regno quis dicatur, in quo velut habitator continetur. Iterum. Mittere filius hominis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala. Quaeso, quae sunt ista scandala per angelos Christi de regno eius colligenda: an non mali fideles? Imo. An non in istis locis, per regnum coelorum, & regnum Christi Ecclesia huius temporis significatur? Absit. Significatur enim, & sub illis nominibus nobis manifestatur: vnde Gregorius dixit: regnum coelorum praesentis temporis, Ecclesia dicitur, de quo in alio loco dominus dicit. Mittere filius hominis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala. Neque enim in illo regno beatitudinis, in quo pax summa est, inueniri scandala poterunt, quae colligantur. Iterum apud Ioannem dixit. Qui non credit iam iudicatus est: quare non credentes, non in iudicio discussionis, sed tantum in iudicio damnationis apparebunt: apud Mathaeum vero, se damnaturum quosdam non ob defectum fidei, sed solum ob defectum operis asserit. At haec non nisi quia in Ecclesia etiam mali cum bonis sunt, iusti cum iniustis, damnandique cum sal-

● Ecclesia missa
eis bonos, & ma-
los continet sicut
sagma missa in
mare bonos &
malos pisces con-
gregat.

● Math. 13
Mittere filius hominis
angelos suos, & colligent
de regno eius omnia
scandala.

● Gregorius in qua-
dam homelia.

Ioannis. 9.

● Math. 23
In ecclesia sunt
boni cum malis
iusti cum ini-
iustis, saluandi cum
damnandis, sicut
in area triticum
cum palea.

ua
in
ta
qu
cu
cer
dic
eos
ma
ess
tes
No
erg
res
uar
gra
Ide
inf
sto
car
ris
ea
iud
mo
ris
fir
me
est
Ca

uandis. Ob quod Ecclesia area domini nuncupatur, in qua boni cum malis, quasi grana cum paleis permixta iacent. Apostolus ad idem cum peccatoribus, qui nūquam fidem receperunt, commisceri non prohibuit; cum aliis autem, qui fidem professi sunt, prohibet, dicens tandem. Quid enim mihi de ijs qui foris sunt iudicare? Nonne de ijs qui intus sunt vos iudicatis? nam eos qui foris sunt, Deus iudicabit. Rogo, qui sunt illi mali, auari, rapaces, idolis seruietes, quos dicit foras esse: & qui illi mali, fornicarij, auari, idolis seruietes, quos dicit intus? Aut quid est intus, & foras esse? Nonne per intus, Ecclesiam significauit? Ita. Quid ergo, quomodo intus, aut intra Ecclesiam peccatores esse dixit, quos punit, & iudicat, fornicatores, auaros, idolisque seruietes, si in Ecclesia tantum per gratiam iustificantem adunantur membra? Absit. Idem alibi, eos qui foris sunt tangit, eos tantum qui infideles sunt, intelligens. Et quid multa? Idem Apostolus in eodem Capitulo Corinthium illum fornicarium excommunicauit, in quo ad se de ijs qui foris sunt, non pertinere dixit, & quem insuper postea ab excommunicatione absoluit. Sic ergo, qui sui iudicij non esse dixit, eos qui foris sunt, & illum mortaliter delinquentem iudicat, iam illum non foris, sed intus esse, & ad suum iudicium pertinere affirmavit. Hoc autem fieri nequiret, si Ecclesia sua membra sola gratia iustificante adunaret. Ad idem est, vna illa ratio inuictissima paulo ante posita, Capitulo præcedenti: quia si aliqua ratione a nobis

illim adolent
inobis omnes
illiditimi
* 1. Corint. 5

illim adolent
inobis omnes
illiditimi
* Paulus docet
intra ecclesiam
nonnunquam malos
homines esse &
mortaliter delin
quentes, in quib
us profectio quæ
est gratia iustifi
cans.

* Paulus docet
intra ecclesiam
nonnunquam malos
homines esse &
mortaliter delin
quentes, in quib
us profectio quæ
est gratia iustifi
cans.

illim adolent
inobis omnes
illiditimi

illim adolent
inobis omnes
illiditimi

* 1. Timo. 2

* 1. Corint. 9.

* 2. Corint. 2.

illim adolent

inobis omnes

illiditimi

illim adolent

inobis omnes

illiditimi

illim adolent

inobis omnes

illiditimi

illim adolent

inobis omnes

illiditimi

* Ecclesia militans non est penitus insensibilis.

Ecclesiast. 9.

* Multa inconuenientia sequuntur si homines in ecclesia per solam gratiam iustificantem adunari concedatur.

* Membra ecclesie militantis per quid uniantur.

Math. 16

Hilarius. Lib. 6. Aliquam tulum ante finem.

Chrysostomus. Homelia. 55

non cognoscibili membra Ecclesie unirentur, qualis est gratia iustificans, quam nemo certus est se habere, quia nemo scit, Vtrum odio vel amore dignus sit, quis vnquam sine scrupulis esset? Aut quomodo quis ad Ecclesiam tanquam ad arcam Noe confugere potest ab aquis diluuij saluandus, si rationem, qua intus Ecclesiam fiat, penitus non cognoscat? Aut quæ rebellio non erit, si subditi aduersus pælatos mortaliter delinquentes opponi possent, quod de ecclesia non sunt? Abeant hæc figmenta; damnata sunt olim, in concilio Constantien.

CAP. XIII.

Membra Ecclesie militantis per fidem uniantur, & per eius confessionem, & diuinorum sacramentorum participationem manifestantur, sic vt coetus fidelium Christi, qui sacramento baptismatis initiati, militiae eius nomen dederunt, in doctrina Apostolorum perseverantes, secundum successiones patrum ecclesia nominetur, & sit, siue etiam quidam horum talium male uiuant, aut præsciti fuerint in fine tandem damnandi, dum modo fidem non amittant. Saluator noster ad hoc dixit. Super hæc petram ædificabo ecclesiam meam: per petram enim fidem & confessionem sui indicauit, quem petram esse, Paulus asseruit. Sic multi ex patribus locum istum exponunt: vnde Hilarius in De Trinitate ait. Super hanc igitur confessionis petram ecclesie edificatio est. Hæc fides ecclesie est fundamentum: per hanc fidem infirmæ aduersus eam sunt portæ inferorum: hæc fides regni coelestis habet clauis. Chrysostomus super Mathæum circa illud,

Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, exponit. Idest, fidem atque confessionem: infra. Non dixit super Petrum. Non enim super hominem, sed super fidem ædificauit ecclesiam suam. Cyrillus quoque in De trinitate p eodem inquit. Petram opinor per agnominatorem aliud nihil, q̄ inconcussam & firmissimam discipuli fidem vocauit: i qua ecclesia Christi ita fundata & firma esset, vt non laberetur. Quū igitur ecclesiam super fidem fundatam agnoscamus, necesse est cōfiteamur, per fidem homines in ecclesia adunari, & de ecclesia fieri, per baptismum regeneratos, Christiana neq; militiae adscriptos. Idem pro eodē, fratrem delinquentem, nec correctum emendari volentem ad ecclesiam ducendum dixit: nanq; quomodo de ecclesia non erit, qui ore domini ad tribunal ecclesie conueniendus dicitur, nec prius vt ethnicus habendus, quam ecclesie correctionem non audiat? Aut per quid tūc ille talis qui in mortali est, de ecclesia erit, nisi per fidē, & regenerationē? Paulus ad idem. Quotquot baptizati estis, Christum induistis. Quomodo ergo de ecclesia non est, qui Christum nouus homo factus induit, & nomen suum Christiane militiae dedit, in fide, & fidei confessione p manēs? Idem pro eodem. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autē ad domesticos fidei. Rogo, qui sunt ij domestici, nisi qui de domo sūt? aut quæ domus ista est, nisi ecclesia? aut quomodo possūt homines domestici fidei dici: nisi quia illos fides domesticos facit? Idem pro eodē. Vnū corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestre: ecce corpus mysticū, quod est ecclesia: subdit. Vnus dominus, vna fides, vnū baptisma. Ecce quibus cōser

* Cyrillus lib. 4.
paulo post prin-
cipium.

* Math. 18.

* Galat. 6.
* Fides facit do-
mesticos ad quos
maxime bonum
operari præcipi-
tur.

* Eph. 4.

uatur vnitas huius corporis: quid clarius? Idem. Non enim omnes quis ex Israel sunt, ij sunt Israelitæ. Sed in Isaac vocabitur tibi semen, id est. Non qui filij carnis, hi filij Dei: sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine. Ecce q̄ semen spiritale Abrahamæ, in his qui in fide promissionis eius cōseruantur, conseruatur: vnde ipse pater fidei nostræ ab Apostolo appellatur. Quid ergo? Vtique omnes illi ad domum Dei militantem pertinent, qui de domo, & semine Abrahamæ spirituali sunt, cui factæ sunt promissiones. Ad idem sunt omnes illæ similitudines, ac parabolæ superadductæ, quas non est opus modo referre: quum enim velint, doceantque in ecclesia etiam bonos, & malos contineri; manifeste ostendunt, non per gratiam prædestinantem, nec per gratiam iustificantem, sed per fidem, fideique confessionem, ac baptismatis regenerationem homines de ecclesia esse. Augustinus ad idem, præterquam q̄ alijs in locis ecclesiam militantem, de qua loquimur, bonos, & malos continere testatur. In De vtilitate credendi ad Honoratum cōtra Faustum Manichæum, & In De vera, & falsa religione. In De fide ad Petrum ait tandem, Firmissime tene, & nullatenus dubites, aream dei esse ecclesiam catholicam, & intra eam vsque in finem sæculi frumento mixtas paleas contineri, hoc est bonis malos sacramentorum communione misceri, & in omni professione, siue clericorum, siue monachorum, siue laicorum bonos esse simul, & malos. Athanasius circa illud Apostoli. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt: ait, Et sapienter vos gerite, vt nullam occasionem his detis, vt vel officere possint, vel offendantur qui foris sunt, id est vel nobis minus familiares, vel qui

• Rom. 9.

Interdum dicitur q̄
 q̄dam sunt q̄
 q̄dam sunt q̄
 q̄dam sunt q̄
 q̄dam sunt q̄
 q̄dam sunt q̄

• Cap. 12. & 13.

• Patres sancti &

docti hoc etiam

docuerunt.

• Augustinus.

• Cap. 13.

• Lib. 13. cap. 16.

Cap. 6.

• Athanasius.

• Cor. 14.

extra nostræ fidei aulam diuagantur, & infideles sunt: & subdit. Hi nanq; & si in eodem hoc mūdo versantur, quia ab ecclesia & cœlesti imperio longius absunt, foris esse dicuntur. Soli ergo infideles sunt, qui extra ecclesiam sunt: licet & multi alij extra sensibilem ecclesiam ponantur: ac velut ethnici, & publicani habeantur, vt excommunicati, schismatici q;

• soli heretici & omnes infideles extra ecclesiam sunt: licet excommunicati & schismatici vt ethnici habeantur.

CAP. XV.

Hæc igitur Dei ecclesia vniuersalis bonos, & malos continens nihilominus Tota pulchra dicitur, etiam sine macula & ruga, sancta etiam & catholica propter multa. Primum propter sanctitatem capitis sui principalis, quod supra monstrauius esse verbum dei, hominem factū, Christum Iesum benedictum, verū deum & verum hominē. Nanq; q̄ sanctus ille sit, imo sanctus sanctorum, in quo patri complacuit, in quo instaurauit omnia quæ in cœlis, & quæ in terra sunt: qui spiritum non ad mensuram habet, & in quo princeps mundi huius non habuit quicquam: quamque iustum fuerit corpus tale caput habens, ab eo sanctum dici, manifestū est. Deinde propter spiritum Dei, quo illuminatur, docetur, iuuatur, regitur, iustificatur, viuificatur q; continuo, vt monstrauius. Tertio a sanctitate legis est enim lex dei, quæ in hac sua ecclesia posita est, immaculata, conuertens animas: testimonium domini fidele, sapientiam præstans paruulis. Omnia omnium ordinans, operationes, delectationes, cogitationes, volitiones, concupiscentias, aliaq; id genus, siue interiora, siue exteriora fuerit prorsus nullum malum admittens: sollicita hominem ad summæ philosophiæ apicem, nunc

• Cantic. 1. 3. 6.
• Ephes. 1.
• In simbolo.

• Ecclesia Dei vniuersalis & si bonos & malos continet, iustos & iniustos, predestinatos & reprobos: tamen semper dicitur & est sancta & tota pulchra.

• Psal. 118.

• Lex euangelica omnia omnia hominum ordinata.

precipiendo, nunc consulendo euehere, in salutem om-
 ni credenti: a tali ergo lege, iure optimo domus dei, que
 est ecclesia dei viui sancta dicitur. Quæso, qualis, quã-
 ta, aut quæ erit Christianæ religionis ab euāgelica lege
 sanctitas, quando aliæ particulares religiones, Basilij,
 Augustini, Benedicti, Carmelitarum, Dominici, Fran-
 cisci, aliorumq; multorum patrum ob suas regulas, con-
 stituciones, statuta, ac obseruantias sanctæ appellantur?
 Vtiq; in vniuersum, defectus personarum particulariū
 non impediunt perfectiones religionum, sed per suas
 ordinatiōes vnaquęq; religio magis, aut minus pfecta
 regulatur. Quarto a sanctitate diuinorum sacramento-
 rum: sunt enim ipsa non solum sancta, quia sanctitatē
 diuinamq; virtutem continent, imo & sanctificantia,
 quia eandem gratiam, quam significāt, omnibus sese
 sumentibus, nec obicem ponentibus præstant. Augu-
 stinus ad hoc, ex isto capite magnam admodum diffe-
 rentiam inter sacramenta nouæ, & veteris legis indicās
 ait: quia illa promittebāt tantum, & significabant, hæc
 autem dant salutem. Magister quoq; sententiarum pro
 eodem inquit: sacramentum enim proprie dicitur,
 quod ita signum est gratiæ Dei, & inuisibilis gratiæ
 forma, vt ipsius imaginē gerat, & causa existat. Ab ijs
 ergo tam sanctis sacramētis Christiana religio, in qua
 ipsa sunt, sancta, imo & sanctissima optime nominatur.
 Tandem a sanctitate nonnullarum personarum, nō so-
 lum quæ fuerunt, Apostoli, prophete, Euāgeliste, mar-
 tyres, cōfessores, virgines, viduęq; & alię, imo & ab his
 quæ sunt. Nanq; quum ex verbo domini certi simus,
 portas inferi aduersus ecclesiam non præualere vnquã
 fit similiter notum nusquam in sancta ecclesia bonos, &

• 1. Timoth. 1.

• Defectus per-
sonarum nō im-
pediunt perfecti-
ōne religionum.

• Sacramēta no-
uæ legis sunt san-
cta propter diu-
inā virtutem quā
habent: & sunt
sanctificatiā pro-
pter gratiam quā
præstant.

* Super titulu
Psal. 79. Vt quid
Deus repulisti,
nos in finem.

• Lib. 4. dist. 1.

• Quid sit sacra-
mētā nouæ legis.

• Math. 16.
• In ecclesia sem-
per sunt personæ
iustæ.

iustos viros deesse: alias enim si quandoque oēs de ecclesia nequam, malique forent, iam tunc temporis aduersus illam inferorum portæ prævalerent. Absit. Clamemus ergo p̄ ecclesia, eiq; cū Salomone dicamus. Pulchra es amica mea, suavis, & decora. Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matri suę, electa genitrici suę: viderūt eam filiæ Syon, & beatissimā prædicauerūt. Cōcludamus cum Paulo. Christus dilexit ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquę in verbo vitę, vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā non habentem maculam aut rugā, aut aliquid huiusmodi: sed vt sit sancta, & immaculata. Qualiter hæc sancta Dei ecclesia vniuersalis eadem nunc sit, quæ fuit olim, quomodo nunquam defuit, ex quo cœpit, quando ortum habuit, an ab Adam, an ab Abel, quòd Christus Iesus semper caput eius fuit, quē admodum etiam diuersis temporibus sub alijs, & alijs legibus vixit, & successu temporis diuersas partes, seu mēbra habuit: quæratur apud diuinas scripturas, & sanctos patres, scholasticos, ecclesiasticosq;. Animus erat hæc tractare: sed quia præsentī negotio non necessaria sunt, ideo ea missa fecimus.

Articulus. Quartus.

CAP. I.

Vniuersale concilium rite, ac recte cōgregatum diuinā authoritatē habet: qua ipsa sua determinatione p̄bat, quicquid firmat. Verus est articulus, tā de cōcilio vniuersali ex parte conuocatorū, & capitis simul, q̄ de cōcilio vniuer

* Cantic. 6.

* Ephes. 5.

* Nonnulla horum intra ponetur, lib. 3. dupl.

* Augustinus De ciuitate Dei per multa signa ter lib. 4.

* Alexander de Ales part. 4 q. 4.
* Sanctus Theo. 2. 3. q. 4.

* Vniuersale cōcilium diuinā authoritatē habet.

* Augustinus
in de vnico bap-
tismo.

* Glo. e. prim.
Dist. 17.

* Ioh. 20.
* Luc. 10.

* Art. 7 per mult.
12.

* Math. 18.

* Declaratur
iste locus iuxta
patrum traditio-
nem. infra lib.
3. di. p. 4.

salī ex parte capitis solum modo: vnde & de ambobus monstrabitur, primum tamen de primo hoc est de illo quod vtroque modo vniuersale est: in quo maiores ecclesiarum de toto Christiano orbe, cum authoritate Papæ conueniunt. Saluator noster hanc veritatem docuit, qui patribus ecclesiæ, Apostolis inquam, ac eis qui in loco eorum succedunt, dixit. Sicut misit me pater, ita ego mitto vos, & iterum. Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit: quam igitur in vniuersali concilio ij patres ecclesiarum conueniant, quos audire CHRISTI saluatoris nostri diuino præcepto iubemur: manifestum est, eos in illis quæ statuunt, errare nullo modo posse: quia quam totum residuum ecclesiæ eos sequi per hæc verba domini teneatur, si illi in suis statutis errassent, iam tota ecclesiæ vna cum illis similiter errare posset: quod fieri tamen non potest, vt superius a nobis explicatum est. Idem pro eodem. Si peccauerit in te frater tuus & c. vsque ibi. Dic ecclesiæ. Et si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Rogo, quæ est ista ecclesiæ, cui de fratre nostro non se emendare volenti denunciandum est? Vtique non materialis domus, in qua fideles ad orandum, percipiendumque diuina sacramenta conueniunt: quia illa inanimata est, nec fratrem mone- re, corrigere, aut punire valet: nec tota vniuersalis ecclesiæ per totum orbem diffusa: quia secundum omnes suas partes ad aliquem vnum locum conuenire nequit, quotiens illi de fratre corrigendo denunciandū fuerit. Rogo ergo, quæ ecclesiæ illa est? Certe dici non potest, illam aliam esse, nisi aut prælatum ecclesiæ, cui conueniat delinquentem mone- re, & delictum punire: aut

concilium, in quo principales partes ecclesie congregantur, quae totam ecclesiam optime representant, sicut & senatores totam rempublicam, aut rectores ciuitatis alicuius ciuitatem ipsam totam representare solent. At si quod concilium ad eundem est pro fratribus ordinandis, maxime est vniuersale, ob id quod ex maioribus partibus ecclesie congregatum, perfectius vniuersalem ecclesiam representat. Si vero non concilium, sed praelatus in illo loco intelligendus est, ut est, & ille ex verbo domini audiendus est seorsum in sua cathedra existens: multo magis profecto patres ipsi ecclesiarum in vniuersali concilio congregati audiendi sunt. Paulus ad hoc subditis dixit. Obedite praepositis vestris, & subiaceate eis: ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri: praelatis vero ait. Et nunc ecce ego scio, quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes, per quos transiui praedicans regnum dei. Quapropter contestor vos hodierna die, quod mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi, quominus annuntiarem omne consilium dei vobis. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non parcetes gregi. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruerbia, ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate. O puichra Pauli verba. Quaeso, quid clarius inquam pro concilio vniuersali patrum dici potuit: quum in his manifeste satis superque subditis omnem obedientiam erga episcopos, episcopis vero omnem regentiam, ac vigilantiam erga subditos, etiam signanter

N iij

* Quod in hoc loco nomine ecclesie praelati ut singuli intelligendi sunt, patres scholasticorum docuerunt, sicut, de

* Hebr. 13.

* Praelati redduntur sunt ratione pro animabus subditorum.

* Ad. 13.

* Pauli praemonitio ad praelatos erga subditos.

* Paulus omnem vigilantiam contra haereticos praelatis pro subditis mandauit.

aduersus hæreticos præcipiat. Ingenue fateor, & si nulla alia loca diuinarum scripturarum pro authoritate vniuersalis concilij patrum extarent, ista omnibus singulisque fidelibus sufficere debuissent: clara enim sunt magis, quæ interpretatione indigeant vlla. Paulus iterum pro eodem gradus ecclesiæ expressit, ac eos a Deo optimo in ea pro ea regenda, illuminandaque positos sub his verbis manifestis dixit. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores, & Doctores (ecce gradus) ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi (ecce actus, & officia graduum) donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij dei, in virum perfectum, in menuram ætatis plenitudinis Christi (ecce quousque ij gradus vtilis, necessarijque erunt) vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circunventionem erroris, veritatem autem faciētes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus: ecce quo fine ij gradus in ecclesia positi sunt, vt scilicet illis magistris, ac præceptoribus non circumferamur omni vento doctrinæ: quin potius crescamus in veritate, & charitate. Nunc rogo quid aliud pro authoritate vniuersalium conciliorum in diuinis scripturis expressum desiderare possumus? Nihil penitus. Omnes enim ij gradus, quos Paulus expressit, & a Christo in ecclesia pro ea regenda positos dixit, in vniuersali concilio continentur, Apostoli, Prophetæ, Euangelistæ, & Doctores antiqui in suis scripturis, pastores autem, & Doctores moderni in suis personis. Quia er

• Ephel. 4.

• Paulus utiq
gradus ecclesiæ
in ea pro ea regē
da a domino pos
itos dixit.

• Omnes gra
dus ecclesiæ in
concilio vniuersa
li referuntur apo
stoli euangelistæ
prophetæ, & do
ctores antiqui in
suis scriptis, pas
tores & doctos
res presentes in
suis personis.

go Paulo teste omnes illi gradus diuinam auctoritatē pro rebus religionis determinandis habent a Deo, ad id positi: & concilium vniuersale eandem diuinam auctoritatem habebit, in quo omnes ipsi gradus sunt. Ioannes pro eodem ait. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de cœlo, a Deo paratam, sicut sponsam ornata viro suo. Nam si ecclesia Dei (quam Ioannes hic significauit) in terris posita a cœlesti deriuatur, ac iuxta pulchrum ordinem illius ordinatur: vnde a Deo parata, sicut sponsa ornata viro suo dicitur: quemadmodum & alibi. Vt castrorum acies ordinata, necessum est dare, vt in hac, sicut in illa superiores intelligentiæ quales sunt, Pastores, & Doctores inferiores illuminent, easque a nescientia purgent. Deus olim hunc ordinem docens per prophetam maioribus populi dixit. Loqui mini sacerdotes in cordibus populi: minoribus vero. Interroga patrem tuum, & dicet tibi presbyteros tuos, & annuntiabunt tibi. Chrysostomus ad hunc ordinem super Mathæum, inquit. Deus alios voluit esse doctores, alios discipulos. Si autem omnes omnia scirent, doctor necessarius non erat: & ideo esset rerum ordo confusus. Apostoli etiam suo exemplo hanc veritatem nos docuerunt: qui pro determinando dubio suo tempore circa legalia suborto, concilium celebrarunt Hierosolimis, in quo rem determinarunt, ac diffidentes dixerunt. Visum est spiritui sancto, & nobis. Quod si dixerit quispiam illos fuisse Apostolos, ac ob id concilium congregasse, ac tanta auctoritate determinasse. Respondeo, primum non erant omnes, qui in illo concilio fuerunt, Apostoli: imo teste Luca ibidem, quidam non Apostolici cū Apostolis erāt, dicitur enim,

Apocal. 21.
* In hac ecclesia militati sicut & in triumphanti qua deriuatur inferiora debet illuminari per superiora & regere.

* Cantico 6.

* Isai 40.
* Deut. 32.
* Math. 23.
* Homel. 44.
operis ipse fecit

* A. J. J.
nota ante
dada do. Col.

• Quum apos-
toli qui tanti es-
rant cōcilij cele-
brarunt & in eo
tunc orta dubia
determinarunt/
nos posteros sus-
os similia facere
docuerunt: præs-
fertim quia non
omnes qui tunc
cōcilij interfue-
rant/erant apo-
stoli.

* Luc. 10.
* Ioan. 20.

* Apostoli uo
exemplo nos in
similibus similia
facere docuerunt.

* Galat. 2.
* Paulus sua cō-
municauit cū fra-
tribus.

* Galat. 1.
• Vfus antiquif-
simus in eccles-
sia obseruatus.
* Dist. 15. c. Ca-
nones.
Dist. 16. c. 5. an-
c. Sexta. c. Prima

Conuenerunt Apostoli & seniores videre de verbo hoc: & infra. Apostoli & seniores fratres, his qui sunt Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex gentibus salutem: tamen, & Apostoli, & seniores fratres cum illis simul conueniunt, simul diffiniunt, simulque dicunt. Visum est Spiritui sancto, & nobis. Deinde quia id quod obijcitur, profecto magis hanc nostram veritatem ex Apostolorum exemplo firmiter. Nanque si Apostoli domini tanti, ac tales primitias spiritus habentes quibus CHRISTVS dixerat. Qui vos audit, me audit: & iterum. Sicut misit me pater, ita ego mitto vos: quorum quilibet etiam solus optime determinare potuit quicquid vellet: subortum suo tempore dubium non nisi in concilio determinarunt: quanto magis nos exemplo sui, orta nostris temporibus dubia in concilio finire debemus? Aut rogo, quid illi hoc suo exemplo fecerunt magis, quam quod nos suos posteros in similibus similia facere docuerunt. Paulus quoque dum sua ascendit communicare cum fratribus, quasi ad consilium pergens, ora canina omnium peruersorum obstruxit, ne de cætero auderet quispiam contra patrum communia dogmata oggannire. Quod si dixeris, Apostoli magni erant, dignique omni omnium communicatione. Respondeo, bene quidem: sed & Paulus etiam magnus erat, ac diuinitus edoctus, qui non ab homine, neque per hominem: sed à Deo, & patre domini nostri IESV Christi Euangelium accepit. Ad idem est totius ecclesie ab antiquissimis temporibus obseruatissimus usus: quo ipsa continuo quam citius potuit exemplum suorum principum sequuta Apostolos dico, orta succes-

su temporum dubia in concilijs determinauit. Primū
 nanque Nicena synodus temporibus Iulij Papæ, sub
 Constantino principe acta est: in qua Arrianae perfidi-
 e condēnata est blasphemia, quam de inæqualitate
 sanctæ Trinitatis idem Arrius assererat: consubstan-
 tialem enim Deo patri Dei filium eadem sancta sy-
 nodus per symbolum diffiniuit. Deinde temporibus
 Damasci Papæ, & Gratiani principis, sub Theodo-
 sio seniore Constantinopolitana synodus congregata
 est, quæ Macedonium Spiritum sanctum esse De-
 um negantem condemnans, consubstantialem Patri,
 & Filio Spiritum sanctum demonstrauit, dans sym-
 boli formam, quam tota Græcorum, & Latinorum
 confessio in ecclesijs prædicat. Postea sub Celesti-
 no Papa, & Theodosio magno, & iuniore synodus E-
 phesina prima ædita fuit: quæ Nestorium duas per-
 sonas asserentem in Christo iusto anathemate con-
 demnauit, ostendens manere in Christo duas natu-
 ras, & vnā domini nostri IESU CHRISTI per-
 sonam. Ultra sub Leone Papa, temporibus Martiani
 principis Calcedonen synodus habita est: in qua Eu-
 ticē Constantinopolitanum abbatem verbi Dei, &
 carnis vnā naturam pronunciantem, & eiusdem
 Dioscorum defensorem quondam Alexandrinum
 episcopum, & ipsum rursus Nestorium episcopum
 cum reliquis hæreticis vna patrum sententia prædam-
 nauit, prædicans eadem sancta synodus Christū Deū
 sic natū de virgine, vt in eo substantiā, & diuinæ & hu-
 manæ confiteamur nature. Temporibus Iulij Papæ, &
 Iustiniani principis Quinta synodus in Constan. cele-
 brata est, cōtra Theodorū Mefochenū & oēs hæreticos

Trecentorū
 decē & octo epī-
 scoporum.

* Centū quinq-
 uaginta patrum.

* Ducē totū
 piscoporum.

* Sexcentorū
 triginta sacerdo-
 tum.

* Sacra vniuersa
 lalia cōcilia hoc
 idem tenentur
 quando ab ipsa
 nō esse appellata
 dū determinate
 quod nenerunt
 Calcedonen. Iva
 nodus decidit.

qui Theodorus dicebat, aliud esse Dei Verbum, & aliud Christum: & sanctam Mariam virginem negabat Dei genitricem fuisse. Sub Agathone Papa, & Constantino principe, Sexta synodus in Cōstan. acta fuit aduersus Macharium Antiochenum episcopum, & socios eius, qui vnā voluntatem, & operationem in Christo falsa iuspicione asserabant. Et quid multa? Ante illa tēpora signata Cōstantini præfati persecutione feruente, docendarum plebium minime dabatur facultas. Inde Christianitas in diuersas hæreses scissa est: quia non erat patribus ecclesiarum, episcopis inquam licentia conueniendi in vnum. Verum postquam ipse primus facultatē Christianis libere cōgregari dedit, cœpit statim exemplum illud Apostolorum celebrādi cōcilia frequentari, continuarique continuo per successiones patrum, & propagationes ecclesiarum vsq; ad nostra hæc tempora aduersus omnes hæreses insurgētes. Iste ergo communissimus vsus ab ipsis domini Apostolis ortus, ab omnibus patribus continuatus, & ad nos vsque protractus, ac in sacris scripturis fundatus, imo expressus vtique diuinus est. Ad hanc veritatem sunt omnia illa loca, quæ ex diuinis scripturis pro authoritate ecclesiæ supra induximus. Nam quum ipsa errare non possit diuina authoritate munita, & gradus suos in concilio repositos sequi teneatur, vt monstrauimus ex Apostolo, manifestum est, nec ipsum concilium errare posse. Nec enim est dubium, quin tota respública illa errare valeat, cuius partes principales, quibus onus sui regiminis incumbit, errare valēt. Nanque firma stat in vniuersū sentētia. Si cæcus cæcū ducit, abo in foueā cadit. Aut rogo, quē de hac veritate nō facit certum ille locus

Centum quinquaginta patres;

Isidorus Bry. lib. 6. cap. 18. dist. 35. c. Canones.

Quando cœperunt vniuersalia concilia congregari post apostolos.

Ad hanc veritatem faciunt omnia quæ supra per auctoritatem ecclesiæ adduximus.

Art. 30.

Bhes. 4.
Si ita ad quos pertinet totū regimen errare valent, tota respública errare valēbit.

Vbicunq; fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum: an forte illa verba talis personæ sunt, quæ possit non dicere verum? Absit talis blasphemia. Quod si quicumq; duo, vel tres vbiq; in nomine Christi congregati absq; dubio medium ipsum habent, quasi tertium, aut quartum, vt re vera habent: quanto magis patres ecclesiarum in vniuersali concilio congregati, præsertim pro rebus religionis Christianæ fidei scilicet, aut morum determinandis Christum medium habebunt? Tota ecclesia, prout est vniuersitas Christianorum errare nequit, quia colūna & firmamētum veritatis est, vt monstrauiamus: sed nec tota simul habere potest actum vel operationem regulatam circa fidem, & mores: quia non valet tota simul conuenire, vt tota simul suum faciat actum determinandi veritatem. Quid ergo? Vtiq; in ea ponendum est tribunal aliquod supremi luminis, in quo eadem certissima, diuinaq; auctoritas sit, cuius determinationes sequatur tota. At rogo, vbi illud conuenientius magis erit, quam in vniuersali concilio? tum quia illud totam ecclesiam representat ex suis partibus principalibus congregatum: tum quia illud omnes gradus habet, quos Apostolus in ecclesia pro ea regenda a domino positos dixit: tum quia a temporibus Apostolorum inclusiue, vsq; ad nos per propagationes ecclesiarum, & successiones episcoporum, martyrum, & confessorum ad illud tanquam ad supremum lumen pro rebus religionis determinandis habitus fuit recursus. Nunc rogo, quanta suarum determinationum certitudo, aut qualis earum fides erit, si ipsius concilij vniuersalis auctoritas diuina nō fuerit? Clamo hic, o res clarissima, & in huiusmodi manifesta monstratio.

* Math. 18.

* Patres cōcilij vniuersalis absq; dubio mediū habent Christum.

* i. Timo. 3. Art. 3.

* Tribunal supremi luminis ē in vniuersali cōcilio / licet in papa sit supremum tribunal iurisdictionis sed de hoc infra, lib. 3. dilige.

* Argumentū optima ex figura.

AXIOM. CHR.

Synagoga olim de suis dubijs fidei, aut morum diuina autoritate firmabatur diuina responsa accipiens, per Moſen primum ad tabernaculum fœderis uidente populo: ſecundo ad ſancta ſanctorum, per ſeptuaginta ſeniores, ſuper quos cecidit ſpiritus propheticus, & cœperunt, & non ceſſauerunt prophetare: p̄ prophetas alios etiam ſucceſſu temporis: ſic per Samuelē, ad quē iuit Saul: per Ahiam ſylonitem: per Hieremiā, Heliam Helifeum, alioſq; plures: per ſacerdotes quoq; magnos veſtitos veſtibus ſacris, præcipue illa quæ uocabatur, rationale & ephod. Dauid ad Abiathar dixit, applica ephod: quo applicato orationē fecit, & reſpōſum accepit per ſummos ſacerdotes ad ſancta ſanctorū, quæ admodum de Moſe diximus: per ſardonices etiam, ſive onychines ephod: ex quorum fulgore teſte Iosepho populus iturus ad bellum de uictoria certus fiebat: per ſomnia etiā poſt ieiunia, & orationes habita: ſicut innuitur ibi, Saul conſuluit dominū, & non reſpondit ei per ſacerdotes, nec per prophetas, nec per ſomnia: per ſortes conſultatorias, quando deus expreſſe mandabat: uelut Iosue diuiſit populum per tribus, & tribum Iuda ſorte capta, diuiſit per familias, & familiam Zare ſorte repertam per domos, & domū Zabdi ſorte cognitam, diuiſit per uiros, & cecidit ſors ſuper Achor, & lapidatus eſt. Quāto ergo magis eccleſia Dei, quæ modo ſub Euangelio tempore gratiæ uiuit in ſuis dubijs, maxime fidei, & morum, diuina autoritate per ſuos filios, epiſcopos, paſtores, & doctores, patres & principes ad hoc in uniuerſali cōcilio cōgregatos firmari debet? Saluatore ipſo dicente. Vbicūq; fuerit duo, uel tres cōgregati in noīe meo, in medio eorū ſum, Optime dicit. Iniuriā facit iudicio

Exod. 21. & 18.
 * Exod. 25. & 26
 Num. 7. 27. & 36
 Dent. 1.
 Num. 11.
 1. Reg. 9.
 1. Reg. 14.
 Hierem. 16. &
 infra uſq; 40. &
 42.
 1. Reg. 23.
 Leuit. 16.

Antiquitatū,
 1. Reg. 13.
 Iosue. 7.

No. Omnes illi modi cōſulendi dominū olim habiti ceſarunt longo tempore ante aduentū Saluatoris.

Matth. 18.

reuerēdiſſimę Synodi. Siq; ſemel iudicata, ac recte diſpoſita reuoluere, ac publice diſputare cōtēdit. Intellige q̄ eius authoritas diuina eſt. CAP. II.

Patres etiā ſanctiſſimi, doctiſſimiq; hęc eandē veritatē cōfeſſi ſūt. Auguſtinus enī in epiſtola ad Ianuariū ſaluberrimā authoritatē i plenarijs cōcilijs eſſe teſtaſ. Idē in De vnico baptiſmo cōtra Donatiſtas ad idē ait. Queſtiōis huius obſcuritas prioribus ecclie tēporibus ante ſchiſma Donati magnos viros, & magna charitate p̄ditos p̄res epiſcopos ita inter ſe cōpuliſ ſalua pace diſceptare, atq; fluctuare, vt diu cōciliōrū in ſuis quibuſq; regionibus diuerſa ſtatuta mutarēt, donec plenario totius orbis cōcilio, qđ ſaluberrime ſentiebat, etiā remotis dubitationibus firmareſ. Idē cōtra Manicheos dicit, ſumę impietatis, aut p̄cipitis arrogatię eſſe, nolle recipere quę ab Apoſtoliſ ad nos p̄ patrū cōcilia deueniunt. Idem in De baptiſmo cōtra Donatiſtas ad idem inquit. Epiſcoporum autem literas quę poſt confirmatum canonem, vel ſcriptę ſunt, vel ſcribuntur, & per ſermonem forte ſapientioſiorem cuiuſlibet in ea re peritioris, & per aliorum epiſcoporum grauiorē authoritatē, doctōrumque prudentiam, & per concilia licere reprehendi, ſiquid in eis forte a veritate deuiatum eſt. Et ipſa cōcilia, quę per ſingulas regiones, vel prouincias fiunt, plenariōrum conciliōrū authoritati, quę fiūt ex vniuerſo ſorbę Chriſtiano, ſine vllis ambagibus cedere. Ipſaq; ſepe priora poſterioribus emēdari, cū aliquod expimētū rerū aperit, qđ clauſū erat & cognoſciſ qđ latebat, ſi ne vllō typho ſacrilegę ſuperbię, ſine vlla inflata ceruice arrogatię, ſine vlla cōtētione liuidę inuidię, cū ſancta humilitate, cū pace catholica, cū charitate Chriſtiana.

* In de ſumma,
& ſid. catho.

* Determinatum
in vniuerſali cō-
cilio nō vtratur
in diſputationē
publicam.

* Epiſtola. 118.
lib. 1.

* Idem tenet in
principio lib. ad
inquisitiones Iau-
nari.

Cap. 17.

Lib. 2. cap. 3.

* Quod quicunq;
homo vnus ha-
bet multa per q̄
emendetur.

* Prouincialia
cōcilia per vni-
uerſalia emendā-
tur.

* Quę cōcilia
vniuerſalia poſte-
riora aliter ordi-
nent quā ordina-
rūt priora.

Infra, quum Donatistæ autoritatē Cypriani pro hæreticis rebaptizandis obieciissent, Augustinus in sua sententia firmus respondit. Quapropter reddens debitā reuerentiam, dignūq; honorem quantū valeo persolvens pacifico episcopo, & glorioso martyri Cypriano, audeo tamen dicere, eum aliter sensisse de schismaticis vel hæreticis baptizandis, q̄ postea veritas prodidit, non ex mea, sed ex vniuersæ ecclesiæ sententia, plenarij concilij autoritate roborata, atque firmata. Ecce q̄ Augustinus vbiq; aduersus autoritatem Cypriani, multorumq; aliorum patrum, etiam aduersus concilij prouincialis autoritatem ex patribus Africa, Numidiæque celebrati autoritatem vniuersalis concilij ante natiuitatem suam, & post transitum Cypriani acti p̄ vnico baptismo obieciebat: quam tandem saluberrimā esse asserebat. Gregorius in registro ad idem ait. Sicut sancti euangelij quatuor libros: sic quatuor concilia suscipere, & venerari me fateor. Nicenum scilicet, in quo peruersum Arrij dogma destruitur. Constantinopolitanum quoq; in quo Eunomij, & Macedonij error conuincitur. Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impietas iudicatur. Calcedonense vero, in quo Euticetis, & Dioscori prauitas est reprobata. Hæc tota deuotiōe amplector, & integerrima approbatione custodio: quia in his velut in quadrato lapide sanctæ fidei structura confurgit, & cuiuslibet vitæ communis, atque actionis norma consistit. Quintum vero concilium veneror, in quo epistola quæ Ibe dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus personam mediatoris Dei, & hominum in duobus substantijs separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur: & in quo scripta Theodo

Lib. 6. cap.
Augustinus in
laudē Cypriani.

epistol. lib. 1.
c. 24. Habetur
dist. 15. c. Sicus fā

ri per quæ beatî Cyrilli fides reprehenditur, ausu de-
 mentia prolata refutantur. Cunctas vero quas præfa-
 ta veneranda concilia personas respuunt, respuo: quæ
 venerantur, amplector: quia dum vniuersali sunt con-
 stituta consensu, se & non illa destruit quisquis præsu-
 mit absoluere quos ligant, aut religare quos absoluunt.
 Isidorus quoque post ista quatuor vniuersalia concilia
 numerata, nominataq; ait. Sed & si qua sunt alia concilia,
 quæ sancti patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post
 istorum quatuor authoritates, omni maneant stabilita
 vigore. Athanasius quoque gestis, ac petitionibus suis
 aduersus quosdam ipsius, & fidei nostræ contrarios: &
 Hilarius in libro de synodis hanc veritatem satis super-
 que confessi sunt. Et quid multa in re manifesta adduce-
 re opus est? Concludamus cum pulcherrimo dicto Cō-
 stantini Imperatoris, dicamusq; nos nūc pro determi-
 nationibus singulorum conciliorum vniuersaliū, quod
 ille olim dixit pro determinationibus Niceni. Venera-
 mur illas sententias, ac si ore diuino promulgatæ fo-
 rent. Ad hæc multa ex concilijs vniuersalibus, & pa-
 trum decretis: infra capitulo septimo.

CAP. III.

Quidam dixerunt alias docti nostri temporis docto-
 res, esse quidem immediate in concilio potestatem Ec-
 clesiasticā etiam ratione totius: nō quidem a Republi-
 ca, nec a deo immediate: sed tantum iure humano, hoc
 est ex voluntate prælatorum, qui volunt ex seipsis vnā
 authoritatem, & velut vnum corpus constituere, cui se
 ipsos subiiciunt, sicut partes toti. Inferunt ij consequen-
 ter non esse maiorem authoritatē in toto concilio, quā
 sit authoritas singulorum, id est tantam esse, concilij au-

* Pulchra vers
 ba Gregorii pro
 authoritate vni-
 uersalium conciliorum.

* Ety. lib. 6. c.
 18. Habetur dist. 15.
 c. Canones.

* Athanasius
 quoq; ac Hilario
 hanc eandē sen-
 tentiam tenent.

* Abulen. in suo
 defensorio, c. 18.

* positio magi-
 stri Fracisci vi-
 ctoria in quadā
 repetitione sua
 de potestate ecc-
 lesiastica.

thoritatem, quanta est authoritas maioris, vel maiorū
 qui sunt in illo. Ratio horum hæc vna est, quia scilicet
 tota authoritas, seu potestas concilij, vt concilium est,
 non aliunde immediate, quàm a partibus concilij deri-
 uatur: in vniuersum autem nequeunt partes toti, nisi
 quod, quantum, aut quale ipsæ habent, præstare. Sic
 illi dixerunt, verum in hoc nos eis, alias debitum hono-
 rem exhibere non valemus. Libere enim loquuti sunt,
 & authoritatem vniuersalium conciliorum non parum
 infregerūt. Oportuit nanq; eos distinxisse prius, post-
 ea vero iuxta distincta membra hæc, vel illa dogmata
 secundum diuinas scripturas, Ecclesiasticas determina-
 tiones, seu etiam catholicas patrum sententias statue-
 re. Nam rogo, quos homines, aut cuius hominis aures
 non offendit illud dictum, quo aiunt totam immedia-
 tam potestatem, authoritatēq; concilij solo iure huma-
 no esse, & non aliunde quàm a partibus, seu patribus
 ipsius concilij deriuari? Quæso tūc vbi esset illud Chri-
 sti. Vbi cūque fuerint duo, vel tres congregati in no-
 mine meo, in medio eorum sum? An forte in medio
 quorumcunq; duorum, vel trium vbi cunq; , & non in
 medio tot patrum concilij suo nomine congregatorū?
 An forte & ibi cum illis, sed ociosus erit? O furor furo-
 rum. Si autem non ociosus, imo & particularius cum il-
 la congregatione prout congregatio est, quàm cum sin-
 gulis, vt singuli sunt, fuerit: profecto iam ipsius cōgre-
 gationis authoritas ex Christo medio, & nō ocioso ma-
 ior erit, quàm quæ a singulis partibus venire potest. Di-
 stinguamus ergo nos, quæ illi nostri doctores nō distin-
 xerūt: & per sequētia capita cōclusiones ponamus, qui-
 bus materia hæc grauissima percipi distincte valeat.

* Positio libe-
 ra, & quæ autho-
 ritatem vniuers-
 salium conciliorū
 non parū infrin-
 git.

* Positio ista vt
 iacet piæ aures
 offendit.

* Math. 18.

* Christus in
 medio concilij exi-
 stens ibi nō ocio-
 sus est: ob quod
 illi diuinā autho-
 ritatem præstat.

CAP. III.

AUTHORITAS immediata vniuersalis concilij, prout cōcilium est, qua velut vnum corpus ad suas operationes procedit, nullatenus sibi a tota Republica Christiana deriuatur: ob idque non ideo in concilio est, quia concilium totam Ecclesiam representat. Primum nanque quòd concilium immediatam habeat potestatem, manifestum est: procedit enim suo nomine, & in suo nomine, quasi in nomine omnium simul, & non solum quasi omnium singulorum, absoluit, damnat, præcipit, consulit, ordinat, ac disponit: hæc autem non faceret, nisi immediatam potestatem haberet. Neque modus iste procedendi in concilio, quo proceditur a multis, quasi ab vno, hoc est a multis, non quasi a singulis: sed a multis, quasi ab omnibus simul facientibus vnum corpus, & vnã collectionem, congregationemue, quasi vnum collegium, vel vnum conuentum: cui immediate est potestas aliqua: sic omnibus simul, quòd non singulis: neque inquam modus iste procedendi in concilio nouus est, sed antiquissimus, ab ipis Apostolis ortus. Ipsi enim in suo concilio Hierosolymis super legalia habito dixerunt. Placuit nobis collectis in vnum eligere viros, & mittere ad vos cum charissimis nostris Barnaba, & Paulo. Infra. Visum est spiritui sancto, & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria, vt abstineatis vos ab immolatis simulachrorum &c. Nota verbum, Collectis in vnum, similiter & verbum, Visum est spiritui sancto & nobis, verbum, Mittere, & verbum, Imponere: monstratur enim in illis, quòd ipsi multi, non quasi multi, sed quasi vnum procede-

* **Authoritas** immediata cōcilij vniuersalis non venit sibi a tota repub. Christiana.

* **Concilia** habet immediatam potestatem.

* **Quod aliter** dicitur copulatiue & non copulatiue.

* **A. 15.**

* **Modus iste** procedendi in cōcilio quo proceditur a multis, quasi ab vno est antiquissimus a temporibus Apostolorum.

bant, mittebant, & imponebant. At multi vt vnum, si-
ue vt congregatio, vel conuentus, aut collegium agere
non possunt, nisi immediatam potestatem habeant, iux-
ta quam vt vnum operentur, soluendo, ligando, diffi-
niendo, præcipiendo, consulendoq;. Deinde q̄ vniuer-
sale concilium hanc suam immediatam potestatem nō
habeat, a tota communitate Christiana deriuatam, nec
per consequens prout ipsum cōciliū, ipsam totā cōmu-
nitate representat, similiter notum est. Nā potestas
Ecclesiastica qualis illa est, quam concilium habet, &
qua suas operationes, actusq; exercet, licet propter Ec-
clesiam personis data fuerit, vt supra monstraui-
mus, non tamen toti Ecclesiæ immediate, sed personis qui-
busdam, vt per personas esset in Ecclesia, data est. Apo-
stolus hoc docuit, qui dixit. Et ipse dedit quosdam qui-
dem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero
Euangelistas, alios autē pastores & doctores. Ecce Apo-
stolus docet hos gradus in Ecclesia quidem, hoc est in
communitate Christiana positos: sed quibusdam per-
sonis datos testatur, vt eos sciamus propter Ecclesiam
personis concessos, non autem toti Ecclesiæ. Idem pro-
eodem. Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia,
primum Apostolos, secundo prophetas, tertio docto-
res, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitu-
lationes, gubernationes, genera linguarum, interpre-
tationes sermonum. Nunquid omnes Apostoli? Nun-
quid omnes prophetæ? nunquid omnes doctores? nun-
quid omnes virtutes? &c. Ecce quòd gradus Ecclesiæ,
in quibus tota potestas ecclesiastica est, numerat, di-
stinguitq;, vt non quærat in omnibus, quod reperi-
tur in singulis; nec in tota Ecclesia, quod partibus con-

* Potestas im-
mediata concilii
non est a tota cō-
munitate nec cō-
cilio illam habet
prout totam cō-
munitatē repres-
sentat.

* Art. 3, c. 6

* Ephes. 4

* Quod potes-
tas ecclesiastica
per personas sit
in ecclesia & pro-
pter ecclesia sit
in personis.
Lib. 3. disp. 4.

* 1. Corint. 12.

cessum fuit. Idem pro eodem. Mulieres in Ecclesijs ta-
 ceant: non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse:
 sicut & lex dicit. At si mulieribus in ecclesijs loqui inter-
 dicitur, & subdiciam ex lege præcipitur, illæ utiq; po-
 testatis Ecclesiasticæ incapaces erunt: ac per idem pote-
 stas huiusmodi in tota Ecclesia esse nequibit, & per con-
 sequens, nec ab ipsa ad concilium deriuari. Ad idē est,
 quod saluator noster, cui data est omnis potestas in cœ-
 lo & in terra: & a quo omnis potestas ecclesiastica est,
 nusquam toti ecclesiæ hanc potestatem spiritualem de-
 dit, sed solis determinatis personis, ut sic non in perso-
 nis per ecclesiam, imo in ecclesia per personas esse mō-
 stratur. Primum enim soli Petro dixit, Tibi dabo cla-
 ues regni cœlorum &c. omnibus Apostolis. Quacūq;
 ligaueritis super terram &c. eisdem. Hæc quotienscū-
 que feceritis, in mei memoriam facietis: decem Apосто-
 lis. Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis pec-
 cata, remittantur eis: soli Petro. Pasce oues meas: decem
 Apostolis. Sicut misit me pater, ita ego mitto vos. Nūc
 rogo, si totam potestatem ecclesiasticam, & circa cor-
 pus Christi verū in consecrādo, & super corpus Chri-
 sti mysticum in absoluendo, ligando, regēdoque solis
 Apostolis datā legimus, quomodo eam in aliquibus ef-
 se, nisi in eis ad quos ab ipsis, aut suis successoribus deri-
 uata est, dicere possumus? Nequaquam. Ambrosius no-
 uit hoc, qui in De poenitentia, ius ligandi, & soluēdi so-
 lis sacerdotibus permillum dixit. Ad hæc sancta syno-
 dus dixit. De ecclesiasticis facultatibus, quarum solis sa-
 cerdotibus disponendi indiscusse a Deo cura cōmissa
 docetur. Beda super Lucam, & Hugo de sancto Victo-
 re in libro De sacramētis testantur, q̄ cū ecclesia duos

* 1. Corint. 14
 * 1. Tim. 1.
 * Genes. 3.

* Math. 28.

* Math. 16.
 * Math. 18.
 * Luc. 22.
 * 1. Corint. 16.

* Ioan. 20.
 * Ioan. 21.

* Habetur De
 poenit. dist. 1.
 * Dist. 96. c. Be-
 ne quidem.

* Part. 2.

complectatur ordines, scilicet laicos, & clericos, quasi duo latera corporis vnius, maior pars, scilicet laicorum est inhabilis, siue incapax iurisdictionis ecclesiasticae. Tota schola patrum, quos omnes nominare foret longissimum, idem penitus sentit: verū dico, prorsus nullum catholicum vidi haecenus, qui contra hanc manifestam veritatem quicquam dixerit vnquam. Si autē quum potestas ecclesiastica nō toti cōmunitati fidelium, sed quibusdam personis data fuerit, vt per illas in ecclesia eiset: quod illis propter ecclesiam praestabatur, non poterit ab ipsa ad concilium deriuari. Quid clarius?

CAP. V.

Authoritas immediata concilij, prout est potestas ecclesiastica, seu clavis ecclesiae, vel circa corpus Christi verum, vel super corpus Christi mysticum, qua vt concilium operatur, quicquid vt tale operatur: & si a deo esse immediate a quibusdam doctoribus dicatur, melius tamen ab ipis patribus cōcilij ad concilium immediate, & a deo per ipsos patres mediate deriuata intelligitur. Multi ad hoc multas alias rationes desiderare possunt: mihi tamen vni vna haec ratio sufficit, qua pro hac veritate monstranda sic procedimus. Antequā patres concilij, caput scilicet, & membra ad concilium veniant: totam in seipsis, quidam minus, quidam magis, Papa vero plenissime potestatem ecclesiasticam, seu claves ecclesiae circa corpus Christi verum, & super corpus Christi mysticum habent: quia nullus est actus ordinis, aut iurisdictionis ecclesiasticae, quā aliquis illorum non valeat exercere ratione sui ordinis, officij, & dignitatis. Et ij patres ad concilium venientes,

4. sent. per multa.

Præter illos paucissimos qui infra ponuntur & impugnantur. Lib. 3. disput. 4.

Magistri quidam nouelli qui basileae fuere.

Potestas immediata cōcilij prout est ordinis / vt iurisdictionis deriuatur sibi immediate a patribus.

ac in concilio congregati non perdunt Ecclesiasticam potestatem, quam antea habebant. Ergo quum concilium omnem talem potestatem ratione suarum partium habere possit, imo habeat: frustra aliqua alia potestas similis a deo immediate ponitur concilio de nouo præstita. Ad quid enim esset? Clamo hic. Manifesta est hæc demonstratio: quærant alij alias: mihi vni hæc vna sufficit. Optime dicitur, Deus, & natura nihil faciunt frustra.

* Patres cœcilii
includendo papam
totam potestatem
ecclesiasticam or-
dinis, & iurisdi-
ctionis habet an-
tequam ad cœcilium
veniant: & illam
non perdunt veni-
entes, nec cōgre-
gati.

CAP. VI.

AUTHORITAS vniuersalis concilij, prout est potestas determinandi verum, siue in credendis, siue in agendis, immediate est a spiritu sancto assistente, illuminante, pulsante, mouente, determinanteque. Apostoli propter hanc veritatem monstrandam cum senioribus in concilio dixerunt. Visum est spiritui sancto, & nobis nihil vltra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria: vt abstinere vos ab immolatis simulachrorum &c. Nota verbum, visum, quod magis determinationem veri, quam præceptionem operis importat, quasi sit idem dicere. Visum est spiritui sancto, & nobis: aut etiam dicere. Claruit spiritui sancto, & nobis: quia sicut quod videmus, clare nouimus: ita quod nobis visum est, nobis clarum est. At clarum ad scientiam & sciētiam, siue ad intellectum, & intelligentiam pertinet. Paulus quoque hoc voluit, quando ecclesiam columnam & firmamentum veritatis appellauit: nec enim illam taliter nominaisset, nisi illa quoad determinationem veri diuinam assistentiam habuisset, qua suffulta errare non posset. Nec illa columna & firmamentum veritatis

Authoritas vni-
uersalis concilii
prout est pote-
sta determinans
di verum est a deo.

* Actus.

* esse clarum / aut
notum ad scientiam
& scientiam / aut
ad intelligentem
& intelligentiam
refertur.

* 1. Timo. 3.

diceretur, si non a deo immediate, sed ab hominibus determinando verum, auctoritatem haberet. Quia tunc potius ipsi singuli homines, a quibus tanquam a partibus ad concilium, seu ad ecclesiam tanquam ad corpus auctoritas determinandi veritatem veniret: columna & firmamentum veritatis dicendi erant, a quibus in huiusmodi auctoritas ecclesiae penderet. Quid clarius? Rogo, si auctoritas immediata totius ecclesiae, aut vniuersalis concilij, quod etiam ecclesia est, non a deo, sed ab hominibus immediate esset: quomodo non magis illi, quam illa columna & firmamentum veritatis dicendi forent? An forte concilium vniuersale non est ecclesia? Absit. Est enim ecclesia in se: quia conuentus, seu congregatio fidelium: est insuper quodam modo ecclesia vniuersalis: tum quia illam representat, tum quia illa illud tenetur sequi, vt supra ad articulum istum monstrauimus. Imo vt satius ad rem loquamur, ingenuè dicimus, Licet de tota vniuersali ecclesia, hoc est de tota vniuersitate Christianorum per totum orbem dispersa optime dicatur, quod in rebus religionis errare non possit, vt est ostensum: tamen congruentius hoc idem de vniuersali concilio etiam verissime intelligitur: quia errare ibi proprius reperitur, vbi benefieri, seu bene aut recte facere, congruentius, potiusque reperiri magis valet. Sic autem quum tota vniuersitas Christianorum per totum orbem diffusa nunquam conueniat, sed neque conuenire sic possit, vt habeat actum vnum, aut operationem vnã quicquam fidei, aut morum determinando: vniuersale vero concilium optime id valeat, dum dicimus ecclesiam errare non posse, congruentius magis, nomine ecclesie vniuersale concilium, quam

* Dñ ecclesia columna & firmamentum veritatis dicitur / habere immediatam auctoritatē diuinā circa determinationem veritatis monstratur.

* Vniuersale concilium est ecclesia propter multā.

* Cap. 1.

* Art. 3. per totā.

* Abulen. in de sensorio. c. 38.

* Dñ dicimus ecclesiam errare nō posse / edueniens tuis nomine ecclesie concilium vniuersale / q̄ totā cōmunitatem intelligimus.

vniuersitatem fidelium intelligimus, Quod si finxe-
 rit quispiam rem hanc non ita se habere, vt concilium
 magis intelligamus, quid ad nos? qui etiam vniuersita-
 tem fidelium accipimus? Nihil vtique, quia ex suo, &
 nostro concessio absque dubio præsens hæc veritas mō
 stratur. Paulus docuit totam ecclesiam per gradus su-
 os, ac per consequens per vniuersale concilium, in quo
 gradus illi omnes continentur, regendam fore conti-
 nuo in fide & moribus. Idem dixit ecclesiam columnā
 & firmamentum veritatis esse. At istis duobus positis
 sequitur statim tertio, concilium, quo ecclesia, hoc est
 columna & firmamentum veritatis, regitur, non ab ho-
 minibus, sed a deo immediate authoritatem habere.
 Nam quæ authoritas nisi diuina, quod firmamentum
 & columna veritatis est, regere vnquam valebit? No-
 uit hanc veritatem Constantinus Imperator, qui pro
 determinationibus concilij Niceni suo tempore cele-
 brati, vt diximus, dixit. Veneramur illas sententias, ac
 si ore diuino promulgatæ forent. Rogo, qualiter illas
 sententias concilij veneraris, o Imperator? ac si ore di-
 uino inquit promulgatæ forent. Rogo, quare tantam,
 talemque venerationem illis tribuebat? Vtique quia in
 concilio diuinam authoritatem a deo immediate esse
 agnoscebat. O verbum Christianum. Nouit dicere il-
 la verba sua Constantinus: quia nouit credere illa ver-
 ba Christi, quibus dixit. Vbicūq; fuerint duo, vel tres
 congregati in nomine meo, in medio eorum sum: &
 illa Ego vobiscū sum vsq; ad consummationem sæcu-
 li. Non videtur, sed creditur Christus adesse concilio:
 nec per consequens videtur, sed creditur ab ipso imme-
 diate esse authoritas concilij quoad determinandas ve-

* 1. Phe. 4.

* 1. Timo. 3.

* Quid nisi di-
 uina authoritas
 valet regere colū-
 nā & firmamē-
 tum veritatis?
 * Cap. 2.
 * Constantini
 confessio.

* Math. 18. 3.

* Math. 18.
 * Abulensis de
 his optime in des-
 sentio cap. 54.

ritates religionis suæ, siue fidei, siue morum. Quomodo enim præsens erit, imo medius, & cum alijs, quæ cum membris caput non determinabit: qui præsertim ad certitudinem, firmitatemque nostram, suam promisit præsentiam?

CAP. VII.

DIXERVNT quidam, diciturque & nunc inter patres, concilium errare posse, non tamen perseveranter, sed tantum quasi prima fronte, aut motu quasi primo, minus plene veritatem perquirens. Adducitur primum ad idem concilium Aquisgraneñ, in quo matrimonium inter raptorem, & raptam vniuersaliter fieri non posse dicitur, & attentatū dissoluitur, sub his verbis. Hi qui rapiunt foeminas, vel furantur, aut seducunt, eas nullatenus habeant vxores, quanuis eis postmodum conueniant, aut eas dotauerint, vel nuptialiter cum consensu parentum suorum acceperint. Notant ergo concilium illud errasse in eo, quod matrimonium inter raptorem, & raptam sic non posse fieri determinauit, vt tentatum etiam de consensu parentum dissoluerit, aut prorsus nullum esse iudicauerit. Dicunt similiter illum errorem dicto Hieronymi correctum, quo dicitur. Tria legitima coniugia in scripturis leguntur. Primum legitimum est virgo casta in virginitate viro data legitime. Secundum virgo in ciuitate deprehensa a viro, & illi per vim copulata: si voluerit pater eius, dotabit eam iste vir quantum iudicauerit pater, & dabit precium pudicitia eius. Tertium filia prædi-

Siluest. in sum. D. concilio. §. 2. & Panormit. quæ ibi citat.

36. q. 2. c. Placuit.

36. q. 2. c. Tria.

cta
ap
git
m
ris
rat
un
ad
me
nu
om
qu
illu
non
cili
not
me
cia
si d
sie
ead
qu
pra
cia
let
eti
fio
ide
con
ia

cia deprehensa, si non fuerit voluntas patris, trahet eam
 a praedicto viro, & tradet eam alij, & dotabit eam, & le-
 gitima erit ei. Glosa quaedam dicit, dictum Hierony-
 mi concilio toti praepositum, quia in autoritate vete-
 risteamenti fundatum, & in Meldensi concilio robo-
 ratum. At haec omnia ab intento fine probandi defici-
 unt, & nihil penitus faciunt: nisi quod haereticis ansam
 ad ogganiendum aduersus concilia tribuunt: quemad-
 modum Lutherus in quodam suo articulo Panormita-
 num sic sentientem allegauit. Deficiunt inquam, haec
 omnia, & exemplum, quod ipsi afferunt, & rationes,
 quas formant. Deficit exemplum: tum quia concilium
 illud Aquisgraneñ. cuius capitulum placuit allegatum,
 non fuit vniuersale: vt constat intuenti vniuersalia con-
 cilia omnia, quae duobus voluminibus collecta vsq; ad
 nouissimum Constantieñ. ad manus habemus. Argu-
 mentum autem in huiusmodi ab episcopali, aut provin-
 ciali concilio ad vniuersale prorsus nullum est: quia illa
 si deficient, emendari possunt per vniuersale: hoc autem
 si errauerit, non habet quo emendetur. Nam cum sit
 eadem ratio de omnibus: si vnum concedatur errasse,
 quam firmitatem aliud habere poterit? tum quia siue
 praedictum concilium vniuersale fuisset, siue provin-
 ciale, nequaquam in illo suo dicto de errore notari va-
 let. Nam & si matrimonium inter raptorem, & raptam
 etiam de consensu parentum dissolui iussit, qua ius-
 sione ipsum nullum fuisse declarauit, tamen hoc non
 ideo fecit, quasi solus raptus impediret matrimonium
 contrahendum, & dirimeret contractum: sed quia
 iam olim interdictum fuerat, ne raptor, & rapta

* Ibi. super. c. pla-
cuit.

* Exod. 22.

* 16. q. 2. c. Si ad-
tem.

* De elect. c. Si
gnificasti.

* Cardinalis de
turre cremata di-
xit hoc concilio
vniuersale.

* An aliquoties
errauerit vnquam
vniuersale consi-
cilium infra lib.
3. disput. 4. cap.

* Errasse provin-
ciale aut synoda-
le concilio aliqua
do certum est vt
constat sub Cypri-
ano de baptismo
iterando i eis qui
ab haereticis bap-
tizabantur fuit
tamē correctus
error ille post os-
bitum Cypriani
vt adducit Au-
gustinus in De
baptismo cōtra
Donatist, lib. 2.
cap. 9

contraherent. Vnde quia illegitimatae personae tales erant per Ecclesiam, & inhabiles ad contrahendum sine dispensatione, sicut nunc consanguinei intra quartum gradum illegitimi sunt, & quicquid tentent nihil efficiunt: ideo illos separari, sancta synodus praecepit. Quod si quaeritur, ubi illud matrimonium fuerat interdictum? Respondeo. In concilio Cabilonen. dcente, ut iuxta canonicam auctoritatem ad coniugia legitima raptam sibi iure vindicare nullatenus possint: & ut Gratianus exponit in concilio Melden., hoc idem capitulum est: licet alij aliter quam Gratianus illud capitulum legant. Deficiunt rationes: quia quod Glos. dixit, illud preceptum veteris testamenti, quod allegat Hieronymus, morale esse, falsum est: quia illa lex non moralis, sed iudicialis erat ad regimen populi pertinens: vnde & cessavit, sicut omnia alia iudicialia, cunctaque ceremonialia cessarunt. Neque eo lex illa modo in ecclesia manet, quia moralis fuerit: sed tantum quia princeps ecclesiasticus illam in sua ecclesiastica republica de nouo posuit, quem admodum principes saeculares possent iudiciales leges veteris testamenti in sua Republica saeculari statuere, in qua leges illae non haberent modo vigorem, quatenus a deo olim populo Iudaeorum datae: sed quatenus modo ab humano principe conditae. Paulus optime dixit. Translato enim sacerdotio, necesse est, ut & legis translatio fiat. Videant ergo fideles lectores, quomodo materiam, auctoritatem, firmitatemque vniuersalium conciliorum pertractant: in quo Christus medius est, non ociosus quidem, sed illuminans, iuuans, mouens, ac determinans: quia si aliquod vnquam errasse, aut nunc errare posse concedant, rogo, quam

• 36. q. 2. c. De puellis.

• Rad. cauf. & q. c. 81. autem.

• Ibi super. c. Trja.

• Exod. 22.

• Extra. de ac. dult. & sup. c. Perucius.

• Hebr. 7.

• Math. 18.

certitudinem alijs vniuersalibus concilijs tribuunt? aut
 quæ maior erit ratio de vno, quàm de alio? Videant rogo
 quantum nitatur Augustinus in diuinis scripturis, ne
 minimum mendacium, aut de mendacio suspicionem
 admittat Christianus, ne tunc omnes illas, aut mendo-
 sas, aut de mendacio suspectas cogatur dicere paganus.
 Videant hoc Augustini argumentum pro scripturis:
 & simile formet pro vniuersalibus concilijs: quia si in ali-
 quo illorum errorem, mendacium, aut dubium admit-
 tat Christianus, quomodo non omnia suspecta habeat
 paganus? Et tunc vbi erit fides, aut certitudo symboli
 in Cōstātinopol. concilio æditi, quod in omni ecclesia om-
 nibus dominicis, & multis diebus festiuis in missa cani-
 tur? Vidimus sæpe statuta priorū vniuersaliū concilio-
 rū mutari statutis posteriorū: quod fieri posse & Augu-
 stinus testatur: hoc autem non ideo fit, quasi errassent
 priora: sed quia mutatis temporibus, nonnunquam ne-
 cesse est, mutantur statuta humana. Propter hanc gra-
 uitatem vniuersalium conciliorum, Calcedoneñ. conci-
 lium voluit, vt ab electa synodo nullatenus appelletur.
 Octaua quoq; synodus dixit. Anathema ergo illi, qui
 secundum aliquid præsumpserit reprobare quicquid
 ex his, quæ hic scribuntur a Patre, & Filio, & Spiritu san-
 cto. Gelasius Papa ad idem dixit. Maiores nostri diui-
 na inspiratione cernentes necessario præcauerunt, vt
 quod contra vnamquaq; hæresim coacta semel syno-
 dus pro fidei communionem, & veritate catholica atque
 apostolica promulgasset, non sinerent nouis post hæc
 retractationibus mutilari: infra. Sic Arrium, sic Euno-
 mium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta
 condemnans, vltius ad noua concilia venire non sinit.

• *Epistola 19.*

• *Constantino-
pol. Dist. 15. c. Ca-
nones.*

• *De baptismo
contra Donatist.
lib. 2. c. 3.*

• *Mutantur sta-
tuta humana mu-
tatis temporibus,
non quia mala fue-
rint, sed quia ius-
tiam non expediunt.*

• *24. q. 1. c. Ma-
iores.*

In De sum.
Trini. & si. cath.
* De his con
cilioꝝ nec ap
pellanda nec dis
putandum.

2. q. 6. per to
tā signāter. c. Li
cet. c. Licet. c. Si
quis.
* In doctrinali
de fide antiqua
rom. 1. lib. 2. art.
8. c. 19.

Alibi etiam dicitur. Iniuriam facit iudicio reuerendissi
mę synodi. Si quis semel iudicata ac recte disposita re
uoluere, ac publice disputare contendit. At eæ omnes
patrum, iurium, conciliorumq; vniuersalium beatæ vo
ces, quibus ne de actis conciliorum huiusmodi appelle
tur, nec de illis iterum disputetur præcipitur, quid indi
cant, nisi talia concilia nequaquam errare posse? Alias
enim appellationis remedium, quod & natura ipsa, &
sensus communis omnium, iuraq; canonica vniuersali
ter concedunt, minime negaretur: neque disputationis
iteratio interdiceretur, cum præsertim disputationis do
ctoribus, totiq; Ecclesiæ sit vtilissima. Thomas V Val
deñ. malignissime sentit de concilijs vniuersalibus etiã
plenarijs: dicit quedam illorum olim errasse, velut Ari
mineñ. sub Iauo præfecto, & Cōstantinopolit. sub
Iustiniano minore tempore Sergij Papæ. Affirmat ob
id sibi non deberi fidem sub pœna peritiæ: sed sua
culpa est.

CAP. VIII.

QVI Dergo? nunquid illos doctores non damna
tos per Ecclesiam damnamus, quia dixerunt, cōcilium
etiã vniuersale aliquialiter, & in fide, & in moribus erra
re posse modo exposito? Respondemus, non illos dam
namus, sed grauitatem materiæ pōderamus, cōmēda
musq;: & alios patres laudamus magis, qui simplici
er dixerunt vniuersalia concilia rite, & recte congregata
in huiusmodi nequaquã errare posse. Abulensis placet
plurimū in hac re, qui dixit. Circa res autem magnas,
quæ veniunt in cōtentionem, siue in fide, siue in actio
nibus, dimisit Ecclesiã suam, quæ ordinaret: & quod ip
sa faceret Deus approbaret, ac si ipse præsens in carne

* Ponderatur
optime quidem/
quia grauis mate
ria est.

* Abulēs. in de
senforio.
Cap. 14

assumpta faceret: hoc signatur Math. decimo octavo. s. Quaecumque solueritis super terram, erunt soluta & in caelo. i. quaecumque vos manentes super terram solueritis, erunt soluta in caelo. i. ego qui maneo in caelo, illa soluo, ac si manerem in terra inter vos. Et sic quaecumque sancta Dei Ecclesia agit aliquod in nomine Christi, quaecumque graue illud videatur, nunquam errat, quasi Deus esset actualiter ei cooperando: & hoc signatur Mathaei decimo octavo, postquam dictum est de potestate ipsi ecclesiae data in clauibus ligandi, & soluendi subditur. Vbicumque fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum: & iterum. De quacumque re consenserint duo, vel tres de vobis super terram, fiet illis a patre meo. Ista autem certa sunt, quia Christus sic promisit: & quia ipse promisit ecclesiae, suam assistentiam sempiternam Mathaei vigesimo octavo. s. Ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi: & quia dedit ei potestatem faciendi quaecumque vellet: & promisit approbare, & confirmare quaecumque illa faceret, certum est quod ecclesia nunquam errabit, quia a spiritu sancto dirigitur. Quamquam nos nesciamus quomodo ecclesia non possit errare, cum videamus eam consistere ex hominibus, quorum quilibet potest errare per se, non miremur confidentes solum Christi verbo, quia ipse qui promisit ei assistentiam suam, ad semper assistet ei: quo assistente, non poterit errare: licet ipsa de se posset errare, & cadere. Sic enim patet de Apostolis: nam Christus dixit, quod dum adducerentur ante reges, & praesides, non cogitarent, quod respondere deberent: quia in illa hora, qua quareretur ab eis, daretur sibi quicquid responderent plenissime. Math. decimo, & Lucae. 21. Certum est tamen Apostolos viros simplices fuisse, & sine literis pro

Math. 18.

Math. 18.

Math. 28.

Math. 10.
Luc. 21.

maiori parte: & dato quòd ipsi cogitarent per multos
 dies, nescirent respondere ad omnia, quæ ab eis quære
 bantur: quanto magis cum nihil cogitarent, & tamē sic
 faciebant, quia nihil cogitabant, quando interrogaban
 tur, & respondebant plenissime ita prudentissime, &
 efficaciter, quòd omnes audientes mirabantur: ipsi ta
 men videbant se rudes, & nihil scire: confidebant tamē
 verbo Christi, quòd non mentiretur, & profinus ve
 niebat eis abundantia eloquiorum: quia non erant ipsi
 qui loquebantur, sed spiritus sanctus qui loquebatur in
 eis, Lucæ vigesimo primo. Ita igitur sancta, & benedi
 cta mater nostra alma Ecclesia spōsa Ecclesiæ, quæ ma
 ior est, quàm quilibet Apostolus, imo maior quàm om
 nes simul, & omnes sancti: quam Christus dilexit su
 per omnia, vt ait Apostolus ad Ephesios sexto. s. Diligi
 te vxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, pro
 pter quam omnia fecit, & omnia passus est, nec dubita
 uit se amarissimæ morti tradere, vt eam redimeret in
 sanguine suo: sciens quòd sponsus suus promiserit sibi
 assistentiam, & q̄ non posset errare, nec portæ inferi
 præualerent aduersus eam, confidens de veritate im
 permutabili verborum sponsi sui Christi aget quæcū
 que ei visa fuerint, & nunquam errabit: quia non est ip
 sa quæ operatur, sed spiritus sanctus qui sibi assistit, &
 eam regit, cum magis verisimile sit, quòd Christus re
 gat Ecclesiam suam propter quā omnia fecit, quā vnū
 de Apostolis, qui erat pars satis parua collatus ad totam
 Ecclesiam: & Apostoli erant partes, & quodam modo
 serui, vel ministri Ecclesiæ, & propter Ecclesiam: & Ec
 clesia poterat eos vocare suos, vel res suas: quod pulchre
 declarat Apostolus loquens toti Ecclesiæ in persona

• Luc. 21.

• Ephes. 6.

Corinthiorum. s. Omnia enim vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsētia, siue futura: omnia enim vestra sūt: vos autem Christi, Christus autem Dei. Cum ergo alma mater ecclesia sit maior omnibus Apostolis, & sanctis, & toto mūdo, & omnibus rebus, præterquā Christo homine: & Christus tantam curā habebat de quolibet Apostolorum, q̄ per spiritum sanctum mouebat linguas eorū, ita vt non possent errare, nec in vno verbo: a fortiori reget ecclesiam suam, vt illa in nullo possit errare diffiniēdo. Hæc ille bonus, & doctus vir Abuleñ. nec dubium, quin ipse in hoc capite nomine ecclesie intelligat vniuersale concilium, iuxta suam doctrinam, quam in eodem suo opere profitetur.

CAP. IX.

Cæterum ad rem veniamus: quid tandem de illorū, & istorum patrum sententia, quorum neminem dānat ecclesia, dicemus? Videat summus pontifex, cuius muneris est, ecclesijs de pastoribus prouidere, suos legatos ad concilia huiusmodi mittendos eligere, patresq; ecclesiarum ad œcomenicam congregationem vocare: alios etiam doctos, & bonos viros admittere literis, & oratione iuuantes, quos pastores instituat, quos legatos eligat, quos patres vocet, & quos bonos, & doctos viros admittat. Nanq; si hæc omnia diligenter, & prout decet, in quantū fieri potest, faciat, ista secunda sententia, qua dicitur simpliciter, concilium non posse errare, placet magis, ppter ea quæ dicta sunt. Si vero in huiusmodi grauissimis rebus negligat, deficiatque non faciens quod in se est, nec quod ecclesia potest: prima illa sententia videtur currere, qua asseritur, posse conciliū

P

* 1. Corint. 1.

* Cap. 8.

* Conciliatio
prædicarū epis
nionum patrū.* Est quomo
do cōcedatur se
cunda positio.

* Cap. 8. & 9.

vniuersale errare non permanenter, sed quasi primo
 motu: quia non diu sic in errore perstabit: sed Deus
 optimus maximusque prouidebit cito, quatenus ab er-
 rore surgat, ne veniat error ad totam ecclesiam: quæ,
 vt monstrauius, concilium vniuersale tenetur sequi.
 Nixus sum has duas patrum diuersas sententias con-
 ciliare propter iura, quæ id volunt, dum fieri valet.
 Moueor autem ad hanc concordiam Diuinarum scri-
 pturarum duobus locis apertissimis. Primus est, quo
 dicitur. Non tentabis dominum Deum tuum: secun-
 dus vero, quo asseritur inter alia. Loquar de gente, &
 de regno: vt ædificem, & plantem illud. Si fecerit ma-
 lum in oculis meis, vt non audiat vocem meam: poeni-
 tentiam agam super bono quod loquutus sum, vt fa-
 cerem ei. Ex primo nouimus non esse miracula peten-
 da: ex secundo autem scimus diuinas promissiones sub
 conditione semper intelligi: ob idque sæpe, ne di-
 cam semper propter demerita nostra impediri. Sic
 autem quid hac nostra patrum conciliatione clarius?
 Nanque cum in sacro vniuersali concilio Diuinæ scri-
 pturæ legendæ, intelligendæque sint, tum vt in ipsis
 lectis, & intellectis actores earum Apostoli, Euange-
 listæ, & prophetæ in concilio appareant, loquanturq;
 & audiantur: ac intelligantur, qui gradus nobiliores
 sunt ecclesiæ, & quibus maxime illa commissa est re-
 genda, illuminandaque, Paulo teste: tum ne contra il-
 lorum doctrinam quicquam diffiniatur: quod & iura
 præcipiunt, & fides docet: quæ vt vna sit, sicut vnus
 dominus, & vnum baptisma ab illis ad nos debet de-
 riuari, & in nobis ad illos conformari: cumq; eadem
 diuinæ scripturæ nonnulla habeant intellectu diffici-

Cap. i. & 2.

* c. Literas. de
 rest. spo. 25. q. 2. &
 his ita responde-
 tur. De cognat.
 spirit. c. 1. Quia
 cõueniens est iu-
 ra iuribus cõcor-
 dare. De electio-
 eã expediat. lib.

6. Deur. 6.
 * Hierem. 18.
 * Promissio dei
 sub cõditione in-
 telligitur.

1. Corint. 12.
 Ephes. 4.

lia nec intellectu humano, sed diuino interpretandæ sint, vt docet Petrus, & nos monstrauius supra: necesse est bonos, & doctos viros adesse concilio, qui sua eruditione scripturas intelligant, & sua oratione apud diuinam clementiam intercedant. Alias aut patres concilij miraculum petunt, sine eruditione humana totaliter diuinitus scripturarum intelligentiam expectant miraculose: ac ob id Deum tentant, & peccant: periculoque errandi contra diuinas scripturas, & sanctos patres se exponunt. Tunc vero quid mirum, quod diligentes periculum, pereant in illo; & pro aliquo tempore errant, donec citissime Deus optimus maximusque eos illuminet, pulset, moueat, & ad lumen veritatis trahat? Attendant ergo quales sunt, qui in concilio sunt, quales qui disputant, quales qui eligunt, quales qui approbant, qualesque qui definiunt: attendant etiam quid est in nomine CHRISTI congregari: scientes ipsum suam præsentiam in nomine suo congregatis promississe, dicens. Vbicunque fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum. Porro qualescunque illi fuerint patres, & qualitercunque diffiniant: nulli hominum licet contra sua statuta oggannire. Nanque contra expressam scripturam eos errare, moraliter loquendo non est possibile. Contra obscuram autem pro illis præsumitur tot, talibus, ac tantis, & in vniuersali concilio congregatis: quo fit, vt & si errent pro aliquo tempore ex causa dicta, nullatenus errare credantur. Poterit tamen tunc temporis, & debet doctus quisque quod sentit suo diocesano, vel Romano pōtifici si potest, cum debita humilitate, reuerentia, obediētiaque quā citius potuerit indicare,

* 2. Pet. 1.

* 2. Pet. 1.

* In proœmio permulta.

Gregorius decessus ob id ad cōcilio Lugdunen-
bearum Thomā vocauit nō prælatum / sed doctū & sanctum,

* Ecclesiast. 9

* Math. 18.

* Errare in manifestâ scriptura cōcilio nō potest: errare autē in obscura etiā si aliquantulum negligat / nō præsumitur.

* Dist. 17. c.
Nec licuit.

vt vel sic frater iuuetur a fratre, & caput a membris: & fiat totum corpus ecclesie sicut ciuitas munita aduersus omnes inferorum portas,

CAP. X.

Papa ratione primatus sui spiritualis solus habet, quod ad vniuersalia concilia regulariter vocet, solusq; leges super hoc condat, seu loca, seu tempora determinans. Nicenum concilium trecentorum decem & octo episcoporum primū vniuersale post Apostolos domini in toto orbe Christiano venerā dissimū hoc decuit, dū inter alia sic determinauit. Ipsa vero prima sedes (idest Romana) conuocandarum generalium synodorum iura detinet: & iudicia episcoporum singulari priuilegio, illi sedi euangelicis & Apostolicis, atque canonicis concessa sunt institutis, Iulius Papa ad idem orientalibus episcopis dixit. Regula vestra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam nec ab orthodoxis episcopis hoc concilium actum est, nec Romanæ ecclesie legatus interfuit, canonibus præcipientibus sine eius auctoritate concilia fieri non debere: nec vllum ratum est, aut erit vnquam concilium, quod eius nō fuerit fulcitur auctoritate. Pelagius Papa ad idem episcopis qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Constantinopolitani episcopi, ait. Multis denuo Apostolicis, & canonicis, atque ecclesiasticis instrui mur regulis, non debere absque sententia Romani pontificis concilia celebrari. Marcellus papa, & martyr in decretis suis inquit. Ipsi Apostoli, & eorum successores domino inspirante constituerūt, vt nulla fieret synodus præter Romanæ sedis auctoritatem. Iulius ad idem orientalibus episcopis ait. Dudum a sanctis Apostolis successoribusq; eorum in

* Prouerb. 8r.

* Iura conuocandorum vniuersalium conciliorum Papa habet.

* Dist. 17. c. Regula vestra.

* Ibi. c. Multis

* Cap. 5.

* 3. q. 6. c. Dudum.

antiquis decretū est statutis, quæ hæcenus sancta, & vniuersalis Apostolica tenet ecclesia, non oportere præter conscientiam Romani pontificis concilia celebrari, vel episcopum damnari. Ratio naturalis ad idem est manifesta: quia illius solius videntur esse, omnia agere, & disponere, ad generalia concilia vocare, loca determinare, & leges de huiusmodi statuere in aliqua republica: cui soli iea vniuersalis cura cum plenitudine potestatis commissa est, cui soli omnes obedire tenentur, & qui solus omnes inferiores principes, & magnates vt ad concilia huiusmodi veniant, coercere, & rebelles quosq; punire potest. At qui hanc talem curam habet, solus omnium aliorum caput loco Christi pastor, rector, ac princeps totius ecclesie, vt monstratum fuit articulo præcedenti per multa: est Romanus pontifex, cui in Petro omnes Christi oues ab ipso Christo commisse sunt. Sensus communis omnium hanc nostram rationem nouit: quando quidem apud omnes nationes mundi, Christianos, Saracenos, Turcas, Gentiles omnes, etiam barbaras nationes quilibet, solus ille, qui supremam potestatem habet in republica, propter negocia publica illius determinanda, concilia congregat, partes principales vocat, loca assignat, & de huiusmodi quas vult leges condit. Sic Rex in suo regno, vt quotidiana experientia monstratur. Sic diocesanus in sua diocesi. Sic metropolitanus in sua metropoli, vt iura docent: quanto ergo magis Papa in ecclesia Christi vicarius generalis cum plenitudine potestatis, ac Petri successor? Diuina scriptura veteris testamenti hoc ius synagogæ principibus olim tribuebat, vt vnusquisque in suo ministerio sæcularis sæ-

* Thomas hoc
hac ratione mōs
strauit. 22. q. 1.
art. 10.

* Cap. 4. 5. 6. 7. 8.

* De maio. & ob
bed. c. 1.

* Dist. 18. c. Pro
pter ecclesiasticos
eos c. Si episcopus
pus. & c. Si quis
episcoporum.

* 1. Machab. 4.

* 1. Machab. 30.

* 1. Paralip. 3.

cularium, spiritualis vero spiritualium rerum, & personarum concilium congregaret. At quod illis Iudeorum principibus potestatis, autoritatisque concessum fuit, non est Christianorum principibus denegandum. Concludamus ergo cum pulcherrimo dicto venerabilis Amari archiepiscopi remensis in suo libro de synodis, & dicamus. Ne mireris quod ipsorum conciliorum autoritatem Romano pontifici adscribamus: nam nulla concilia rata leguntur, quæ Apostolica autoritate fulta non fuerint, ut Damasus Papa in decretis suis asserit: cui Athanasius, & Iulius Papa, Nicenum quoque concilium, & reliqui quoque patres ad stipulantur. Dixi regulariter: quia in casu, siue etiam in casibus, & a iure, & a patribus expressis hoc idem alijs a Papa licet: id autem quando erit licitum, aut quando non infra exponetur domino donante. Cæterum qui sint ad consilium vocandi, qui admittendi, pro quibus causis, & quibus locis vniuersalia concilia celebranda: quia ad præsentem veritatem non faciunt, ideo a nobis omittuntur.

CAP. XI.

Concilium vniuersale ex parte capituli tantum, hoc est quod Papa cum quibusdam patribus ecclesiæ celebrat, patribus inquam maioribus, Diuinam quoque autoritatem habet, qua errare nequeat, seruatis illis seruandis, quæ supra ad vniuersale concilium seruanda diximus. Diuina scriptura hoc monstrat satis in locis omnibus, quæ supra ad autoritatem vniuersalium conciliorum etiam ex parte vocatorum adduximus. Nanque & pro hoc tali concilio est id, quod dominus dixit. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re

cap. 18.

cap. 18.

cap. 9.

lib. 3. cõpara.
tion. 4.

Concilium vniuersale ex parte capituli tantum, hoc est quod Papa cum quibusdam patribus ecclesiæ celebrat, patribus inquam maioribus, Diuinam quoque autoritatem habet, qua errare nequeat, seruatis illis seruandis, quæ supra ad vniuersale concilium seruanda diximus.

cap. 10.

Mat. 18.

quamcunque petierint, fiet illis a patre meo: & illud eiusdem. Vbicunque fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo: in medio eorum sum, Illud quoque. Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. Nam si cum aliquibus duobus, aut tribus Christus est, vt reuera est, in suo nomine congregatis: quæso, cum quibus magis est, quàm cum illis, qui cum illo in nomine suo sunt, qui in loco sui est, caput & princeps ecclesiæ, illius successor, cui dictum fuit, Confirma fratres tuos? Gradus etiam illi, quos Apostolus nominauit, & in ecclesia pro ea regenda a domino positos dixit: omnes in huiusmodi vniuersali concilio sunt, Apostoli, prophetae, euangelistae, doctoresque antiqui in suis scripturis: pastores vero, & doctores moderni in suis personis. Quid ergo erit, quo ipsi minus in hoc, quàm in illo concilio dei ecclesiam optime regere sufficiant: quum præsertim non numerus personarum, sed qualitas graduum attendatur? Si enim magnus numerus hominum requisitus fuisset: quomodo saluator dixisset, Vbicunque fuerint duo vel tres? & si qualitas non attendere- tur: quomodo diceretur, congregati in nomine meo, hoc est propter me, & ad honorem mei? Nequaquam: quia binarius, aut ternarius, qui in duobus, aut tribus personis reperiuntur, minimi numeri sunt: & modus conueniendi ille qualitatem numeratorum signat. Neque vnquam aliquis dixit, sed nec dicere potuit, omnes Apostolos, omnes prophetas, omnes euangelistas, omnes pastores, omnesque doctores ad vniuersale concilium necessario requiri: quia si sic, nullum vniuersale

Math. 18.

Luc. 22.

1. Cor. 12.
Eph. 4.

In conciliis non numerus personarum, sed qualitas graduum attenditur: & in antiquissimis conciliis aliquando plures, aliquando vero pauciores presbiteri conuenerunt.

* Apostoli qui scripserunt cōciliis nostris adsūt in suis scriptis/ aliter veronē.

* A. 15.

* Cōcilium ab apostolis Hierosolymis habitū super cessatione legalium non fuit vniuersale ex parte euocatorū/ sed tantum ex parte capitū.

* Apostoli suo exemplo nos docēt in similibus similia facere.

* Galat. 2.

conciliū ab Apostolis exclusiue vsq; ad nos celebratum legitimū foret: tū quia non omnes Apostoli scripserūt quicquā, in quo concilio adessēt: tum quia ad nullum illorum credibile est omnes pastores, & doctores conuenisse de toto orbe Christiano. Apostolorum exemplū quoq; ad idem est, quia cōcilium illud suum Hierosolymis celebratū vniuersale quidem fuit ex parte capitū, eo q; Petrus ibi erat princeps, & caput omnium: nō autē ex parte vocatorum, quia nō aderant omnes Apostoli: qui utiq; pastores, imo & principes post Petrum. Tamē cōcilium illud sic vniuersale intendit de causa, diffinit, ac dicit. Visum est spiritui sancto, & nobis. Quod si dixeris illi concilio Apostolos interfuisse, propterea sic dixisse. Respondemus: non omnes de concilio Apostoli erant: quia etiam seniores non Apostoli simul cum Apostolis conuenerunt videre de verbo, vt Lucas refert: & cum illis determinarūt. Et quid illa obiectio? Imo quia Apostoli erāt, & post aduentum spiritus, quorum quilibet optime oīa dubia suborta determinare valebat, magis suo facto hanc nostram veritatē monstrant. Nā ad quid omnes ij tantī, ac tales magistri orbis ad conciliū conueniunt, & in concilio diffiniunt, nisi vt nobis exemplum darent similia faciendi? Paulus quoque contentus est, sua communicasse cum fratribus, non cum omnibus, quasi in concilio vniuersali ex parte vocatorum: sed cum Petro, & paucis velut in concilio vniuersali ex parte capitū. Nicenum concilium post Apostolos primo in toto orbe obseruatissimum ad idem dixit. Prima sedes (hoc est Romana) conuocandarum generalium synodorum iura detinet, & iudicia episcoporum sin-

gulari priuilegio illi sedi euangelicis, & Apostolicis, atque canonicis concessa sunt institutis: ita ut semper maiores causæ ad sedem Apostolicam referantur: nec villo modo potest maior a minori iudicari: ipsa nanque omnibus maior, & prælata est ecclesijs. Augustinus ad idem cum Cyprianum referret dicentem sese Agrippinum cum concilio ex prouincia Africa, & Numidia celebrato secutum fuisse: ad idem subdit. Hac attestatione satis ostendit, multo magis se fuisse commemoraturum, si quod de hac re transmarinum, vel vniuersale concilium factum esset. Nec dubium, quin per trãsmarinum concilium Augustinus intelligat Romanum: quum sit mos eius Romam appellare transmarinam ciuitatem, vel in transmarinis regionibus sitam. Quando ergo Augustinus concilio illi ex partibus Africae, atque Numidiæ sub Agrippino congregato, concilium vniuersale, vel etiam transmarinum, hoc est Romanum, vniuersale quidem ex parte capitis ante posuit: non dubium quin illud quoque errare nõ posse recognouerit: alias enim quid trãsmarinum Africano præstaret? Ambrosius ad idem super Apostolum inquit. Scribo tibi, ut scias, quam ecclesiam ordines: quæ est domus dei: ut cum totus mundus dei sit, ecclesia tamen domus eius dicatur: cuius hodie Rector est Damasus. At rector in vniuersum quid habet magis, quã regere, & ordinare, ac causas suæ reipublicæ finire. Idem pro eodem. Quæ dignior domus Apostolicæ prædicationis ingressu, quam sancta Romana ecclesia? aut quis præferendus magis omnibus videtur, quam Christus? Et quis dubitat illam ecclesiam errare nullatenus posse,

* Augustinus
De baptismo cõ
tra Donatist. libo
2. cap. 9.

* Epist. 169.

* Ambrosius
e. 1. Timo. 2.

e. 24. q. 1. c. Quis
dignior.

quam digniorem Apostolicę predicationis ingressure cognouit: Nam si dignior errasset, fides vera Christi, seu Apostolica prædicatio ubi esset? Hieronymus ad idem. Romani culminis recedat ambitio. Cum successore piscatoris, & discipulo Christi loquor. Ego nullum præmium, nisi Christum sequens beatitudini tuę idest cathedrę sancti Petri communionem confortior. Super illam petram fundatam ecclesiam scio quicumque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluuió. Cyrillus in libro thesaurorum. Ut membra maneamus in capite nostro Apostolico throno Romanorum pontificum: a quo nostrum est querere, quid credere, & quid tenere debeamus, ipsum venerantes, ipsum rogantes pro oibus: quoniã ipse solum est reprehendere, corrigere, statuere, disponere, soluere, & loco eius ligare, qui ipsum ædificauit: & nulli alij quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit: cui omnes iure diuino caput inclinant, & primates mundi tanquam ipsi domino Iesu Christo obediunt. Chrysostomus in De sacerdotio ad idem de Christo querens ait. Quanam item de causa ille idem sanguinem effudit suum? Certe ut pecudes eas acquireret, quarum curam, tum Petro, tum Petri successoribus committebat. Irenæus ille Lugdunensis Archiepiscopus, Christi gloriosus martyr, beati Polycarpi Ioannis Euangelistę discipuli auditor ad idem ait. Traditionem Apostolorum toto orbe manifestam in omni ecclesia adest perspicere omnibus, qui vera audire voluerint: eam videlicet quam primitiua illa eccle-

* Hieronymus
ad. caus. & que
lib. c. Quoniã
votus.

* Cyrillus in lib.
thesaur.

* Chrysostomus
lib. 2.

* Irenæus
Aduersus Valen-
tinũ / exterosq;
sui temporis hæ-
reticos.

ſua ab Apoſtoliſ acceptam per ſucceſſionem continu-
 am patrum, & epiſcoporum trāſmiſit ad nos. Sed quo-
 niam per omnes eccleſias diſcurrere prolixum fuerat,
 & infiniti operis: ex omnibus maximam, antiquiſſimā
 atque omnibus cognitam, Romæ a gloriſſimis duo-
 bus Apoſtoliſ Petro, & Paulo fundatam eligens: eius
 inquit fidem, traditionemque, quā habet ab ipſiſ annū-
 ciatam, & per ſucceſſiones epiſcoporum ad nos perue-
 nientem indicantes, confundimus omneſ eos, qui quo-
 quo pacto, vel per ſui placentiam, vel vanam gloriam,
 vel cæcitatē, & malam ſententiam fidem præter-
 quam oportet, colligunt. Calixtus Papa omnibus epiſ-
 copis ad idem inquit. Non decet a capite membra diſ-
 cedere: ſed iuxta ſcripturæ teſtimonium omnia mem-
 bra caput ſequantur. Nulli vero dubium eſt, q̄ Apoſto-
 lica eccleſia mater ſit omnium eccleſiarum: a cuius regu-
 liſ nullatenus vos conuenit deuiare: & ſicut dei filius ve-
 nit facere voluntatem patris ſui: ſic & vos implete volū-
 tatē matris veſtræ, quæ eſt eccleſia, cuius caput, vt præ-
 dictum eſt, Romana conſiſtit eccleſia. Marcellus Papa
 vniuerſiſ epiſcopiſ per Antiochiā conſtitutiſ ad idem
 dicit. Si vero veſtra Antiochena eccleſia, quæ olim pri-
 ma erat, Romanæ ceſſit ſedi: nulla eſt quæ eiſ non ſit
 ſubiecta ditioni: nec ab eiſ diſpoſitione vos deuiare o-
 portet, ad quam cuncta maiora eccleſiaſtica negocia
 diuina diſponente gratia iuſſa ſunt referri: vt ab ea re-
 gulariter diſponantur, a qua ſumpſere principia. Gre-
 gorius Papa pro eodem. Præceptiſ Apoſtoliſ nō dura
 ſuperbia reſiſtatur: ſed per obedientiam, quæ a ſancta
 Romana eccleſia, & Apoſtoliſ auctoritate iuſſa ſunt,

* Calixtus, diſt.
 12. c. Nō decet.

* Marcellus. 24.
 q. 1. Rogamus.

* Gregorius.
 Diſt. 12. c. Præcep-
 tiſ.

salutifere impleantur, si eiusdem sanctæ dei ecclesiæ (quæ est caput vestrum) cõmunionem habere desideratis. Ad idẽ est ab omnibus sæculis ab Apostolis vsq; ad nos optima experientia, qua nouimus ecclesiam Romanam nunquã hactenus errasse: ecclesiã Romanã dico, quicquid de Papa pro tẽpore dicatur, siue persona liter ipse deficeret, siue nõ. Nam quomodo potuit vsq; nunc in fide non errare ecclesia illa, in qua tyrannorum ira maxime ferbuit, gladius martyrum sanguinem copiosius fudit, flagella, vulnera, mortesque abundantius crebuerunt: nisi quia Christus ecclesiam illam caput, & matricem omnium ecclesiarum particularissimo modo eam fouet, sustentatque? Lucius Papa hanc experientia nouit, qui omnibus episcopis dixit. Hæc est Apostolorum uia traditio: hæc vera charitas, quæ predicanda est, & præcipue diligenda, ac fouenda, atque fiducia liter ab omnibus tenenda: hæc sancta, & Apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, quæ per dei omnipotentis gratiam a tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis prauitatibus deprauanda succubuit, sed vt in exordio normam fidei Christianæ percepit ab authoribus suis Apostolorũ Christi principibus, illibata fide tenus manet. Sixtus Papa. Memor sum me sub illius nomine ecclesię præsidere, cuius cõfessio a dño Iesu Chro glorificata est: cuius & fides nullã heresim fouet vnquã: sed omnes quidẽ hereses destruit. Eusebius Papa. In sede Apostolica extra maculã sēper est catholica seruata religio. Innocēt. Papa quotiēs ratio fidei vtilit, arbitror oēs fratres, & coepos nros non nisi ad Petrũ, idest sui nois, & honoris

Stulius. 24. q. 4. A. 8. c. 1.

72

Sixtus. Ibi. c. Memor.

Eusebius. Ibi. c. In sede.

Innocentius. Ibi. c. Quotiens.

authoritatem referre debere, veluti nunc retulit vestra dilectio. Cyprianus in laudem fidei Romanæ ecclesiæ aduersus quosdam schismaticos, qui ad illam confugiebant, dixit. Post ista adhuc insuper pseudoepiscopo sibi ab hæreticis constituto nauigare audent, & ad Petri cathedram, atque ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, a schismaticis, & pphanis literas ferre, nec cogitare eos esse Romanos: quorū fides, Apostolo prædicante, laudata est: ad quos perfidia habere non possit accessum. O pulchrum verbum. Ecce Cyprianus fatetur, ad ecclesiam Romanā, cuius fidem laudauit Apostolus, perfidiam nō posse habere accessum. Quid ergo fidei non iudicabit, determinabitque ipsa, ad quam perfidia non potest accessum habere.

CAP. XII.

Olim sub lege sacerdos summus certificabat populum, filios scilicet Israel de dubijs suis virtute cuiusdam vestis, quæ dicebatur rationale vel pectorale: quæ erat vestis quadrata ad magnitudinem palmi vnus: & ponebatur in pectore summi sacerdotis colligata p̄ cathenulas, & iūcturas fabrefactas in foramine quadrato Ephod. Vnde dicitur, Portabit Aaron iudicium filiorum Israel in pectore suo: nec solum Aaron in sua persona hoc habuit, imo summi sacerdotes sui successores post ipsum multis sæculis illud idē faciebant, vsque ad Abiathar, cui dixit Dauid nō semel. Applica Ephod. &c. Iterum, Olim sub lege summus sacerdos in omnibus ambiguis & dubijs rebus supremum iudicium habebat: sic vt nulli hominum liceret a sua sententia deuiare sub pœna mortis, sicut dicitur. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sangu-

* Cyprianus epistol. lib. 1. Epistola. 3.

* Ad Romanā ecclesiā perfidia accessū habere nequit.

* Summus sacerdos legalis olim primis temporibus, multis modis certificabat populum.

* Exod. 28.

* 1. Reg. 23. & 1. Reg. 40.

* Deut. 17.

nem: causam & causam, lepram & non lepram: & iudicium intra portas tuas videris, verba variari, surge, & ascende ad locum, quem elegerit dominus deus tuus: veniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis: qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcunque dixerint, qui præsumunt loco, quem elegerit dominus, & docuerint te iuxta legem eius: sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille: & auferes malum de Israel, cunctusque populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Iterum. Olim sub lege sacerdos summus ad sancta sanctorum consulebat dominum: audiebat voces eius, & accipiebat responsa: ob quod præceptum erat, vt summo sacerdote ingrediente sancta sanctorum, nullus homo esset in exteriori tabernaculo, quod erat apud sancta sanctorum, tantum ne quis audiret, quæ ad summum sacerdotem loquebatur Deus. Iterum. Olim sub lege sacerdos summus per sardonices, aut onychinos in Ephod positos certificabat populum: iturum ad bellum de victoria, aut euentu rei: vt refert Iosephus. At si summus sacerdos ille umbraticus, sub maledicto legis degens, in sanguine taurorum, hircorum, vitulorum, arietum, vaccarumque rufarum offerens, ac pecudum aliarum, has tantas ac tales prærogatiuas habuit, vt per vestes, per consultationes, ac tandem per suas sententias populum faceret certum de dubijs, & sic certum, vt non liceret alicui contra eius sententiam deuiare: quanto magis nunc sub euangelio summus sacerdos noster Roma

Leuit. 16.

* 2. Antiquitatum.

Argumentum optimum a figurato ad figuratum / vel si maius minori ad maius.

Hebr. 9.

nus pontifex in sanguine Christi offerens, a gravitate legis solutus, quando gratia, & pax per I E S V M Christum facta est, & claves coeli in terra positae sunt, meliores praerogativas etiam in negotio certificandi populum habebit, melioris testamenti, meliorisque sacerdotij minister factus? Audacter, sed vere dico. Romanus Pontifex optime fecit, dum verba illa domini pro sacerdote summo Aaronico olim posita, etiam pro se summo sacerdote Christiano exposuit, dicens. Sane cum Deuteronomium lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur: ut quod ibi decernitur, in nouo testamento debeat obseruari: locus enim, quem elegit dominus, apostolica sedes esse cognoscitur: cum enim Petrus urbem fugiens exiisset, volens eum dominus ad locum, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, Domine quo vadis? respondit. Venio Romam iterum crucifigit quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus. Sunt autem sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt. Is vero super eos sacerdos, siue iudex existit, cui dominus inquit in Petro. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in coelis. Eius vicarius, qui est sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech, constitutus a deo iudex viuorum, & mortuorum: tria quippe distinguit iudicia. Primum inter sanguinem, & sanguinem: per quod criminale intelligitur, & ciuile. Vltimum inter lepram & lepram: per quod ecclesiasticum, & criminale notatur. Medium inter causam, & causam: quod ad vtrunque refertur, tam ecclesiasticum, quam ciuile: in quibus cum aliquid fuerit difficile, vel ambiguum, ad iudicium est sedis aplice

* Ioan. 1.
* Math. 6.

* Deut. 16.

* Extra. qui filii
sunt legitimi.
c. Per venerabile

* Math. 16.

* Psal. 109.

recurrendum: cuius sententiam qui superbiens contempserit obseruare, mori præcipitur, id est per excommunicationis sententiam velut mortuusa communione fideiū separari. Iterum dicimus, Optime p se exposuit,

CAP. XIII.

Concludamus ergo pro Romano pontifice cum pulcherrimo dicto Hieronymi, dicamusq; nūc Paulo, qd̄ ille olī dixit Damasco. Hæc est fides Papa beatissime, quam in catholica didicimus ecclesia, quāq; semper tenuimus: in qua si minus perite, aut parum caute forte aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui Petri sedem, & fidem tenes. Si autem hæc nostra cōfessio Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me culpæ voluerit, se imperitum, vel maleuolum, vel etiam nō catholicum, sed hæreticum comprobabit. Item Sancta Romana ecclesia, quæ semper immaculata permansit, domino prouidente, & beato Apostolo Petro opem ferente, in futuro manebit sine vlla hæreticorum insultatione, atque firma, & immobilis omni tēpore persistet. Agapto Papa ad idē inquit. Hæc Apostolica Christi ecclesia per dei omnipotentis gratiam a tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauāda succubuit: sed vt ab exordio normam fidei Christianæ percepit, ab auctōribus suis Apostolorum Christi principibus illibata fide tenus manet secundum ipsius domini saluatoris dictam pollicitationem, qua suorum discipulorum principi in sacris euāgelijis fatus est, Petre inquit. Ecce Sathanas expe tiuit, vt cribraret vos sicut qui cribrat triticum: ego aut̄ pro te rogavi, vt non deficiat fides tua, & tu aliquādo cōuersus confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra

• Hieronymus
2. 4. q. d. c. Hæc est
fides.

• Agapto,
• In suggestio
nequam Constantino imperatori
scripsit a tota sex
ta synodo vni
uersali venerabilis
lter accepta.

• Luc. 22.

tranquilla clementia, quoniam dominus, & saluator omnium, cuius fides est: qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos pontifices in eæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum. Bernardus hoc nouit, qui ad Innocentium Papam sic scripsit. Oportet ad vestrum referri apostolatum pericula quæq; & scandala emergentia in regno Dei: ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum nanq; arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, vbi fides defectum habere non posset. Hæc quippe prærogatiua est huius sedis: cui enim alteri dictum est, Ego pro te rogavi Petre, vt non deficiat fides tua? Aut quis vnquam Christianus istis venerabilibus concilijs poterit non obedire: in quibus omnes maiores causæ ecclesiæ ad Romanam sedem deferuntur, tanquam ad tribunal supremæ & inuariabilis veritatis? Aut quis vnquam Christianus poterit non sentire cum his patribus nominatis, qui plenissimam fidem Romanæ determinationi exhibendam dixerunt, tanquam ei quæ nullatenus a laudata sua fide per Apostolum deficere queat. Augustinus, Ambrosius, Hieronymus, Cyrillus, Chrysostomus, Irenæus, Calixtus, Marcellus, Gregorius, Iulius, Sixtus, Eusebius, Innocentius, Cyprianus, Agapto, Bernardus, alijq; innumeri. Aut quem pudet fidelium cum his patribus diuinas scripturas intelligere, & iuxta suam interpretationem intellectum captiuare in obsequium Christi? Abeant qui contraria ogganiunt: & qui sordescit, sordescat adhuc.

CAP. XIII.

Quæret fortassis quispiam miratus, cur Deus optimus maximusque olim sub lege, ante tempus gratiæ,

+ Bernardus.

Fides non potest habere defectum in Romana sede.

Niceno/ & aliis supra positis ad primatum Romani pontificis. Art. 3. C. 4. 5. 6. 7. 8.

* Testes omni acceptione digni pro primatu Papæ & auctoritate suæ sententiæ.

* i. Corint. 10.
* Apocal. 20.

Q

hæres paruulus est, nihil differt a seruo, cū sit dominus
 omniū, sed sub tutoribus, & actoribus est, vsq; ad præfi-
 nitū tēpus a patre. Ita & nos cū essemus paruuli, sub ele-
 mētis mūdi huius eramus seruiētes. Nūc quæso quis hu-
 manorū prudens, ac misericors pater filijs suis in pueri-
 tia nō facile indulget, suas noxas cōdonat, & eos tandē
 modis omnibus possibilibus nūc blanditijs, nūc minis,
 terroribusq; ad bona virtutū trahit: quousq; ipsi sui iu-
 ris facti & sanæ mentis compotes effecti, quæ bona, &
 quæ mala: quæ minora, & quæ maiora sunt, agnoscant:
 ac Deum optimū propter seipsum amare super omnia
 discāt. Sic igitur Deus maximus fidelē populum sub le-
 ge pressum, quasi puerū aliter duxit, quā nunc sub euā-
 gelio quasi iam hominem factum ducat, tractetq;. Ille
 nanq; status quasi puerorū, & incipientiū erat: iste vero
 quasi virorū, ac pfectorū est. Ibi dicitur. Si feceritis hæc
 omnia, bona terræ comedetis: hic autem nulla de terre-
 nis mentione habita, clamatur. Gaudete, & exultate:
 quoniā merces vestra copiosa est in cœlis. Beati paupe-
 res spiritu: quoniā ipsorum est regnū cœlorū. Qui nō
 renūciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus
 esse discipulus. Omnis qui reliquerit domum, aut fra-
 tres, aut sorores, aut patrē, aut matrē, aut vxorē, aut fi-
 lios, aut agros propter nomen meum: centuplum acci-
 piet, & vitam æternam possidebit. Concludamus er-
 go, ac dicamus, illū populū antiquū quasi puerum oportuit
 miraculis, & responsis Dei etiam in rebus paruis,
 & paruiſſimis teneri: istum autem quasi iam homi-
 nem factum oportuit merito fidei relinquere: & non per
 minora, sed per maiora bona ad bonum infinitum
 adduci. Paulus dixit. Cum eram paruulus, loquebar

Q ij

¶ Patres illi prio-
 res incapaces per-
 fectionis legē ac-
 ceperūt: quæ ne-
 minem duxit ad
 perfectum: unde
 reprobatio fit
 prioris mādau.

* Hebr. 7.

¶ Math. 5.
 ¶ Si vis perfectus
 esse: vade: vende
 oia que habes:
 da pauperibus:
 veni: & sequere
 me. Math. 19.

* Quatenus nō
 per bona tēpora-
 lia velut puer p-
 pomū: sed per bo-
 nas virtutes ad
 optatā melioris
 promissionis ter-
 ram traheretur
 oia terrena ve-
 ut stercora arbitra-
 tus.

vt paruulus, sapiebam vt paruulus: cum autem factus sum vir, euacuauit quæ erant paruuli. Augustinus quoq; Cum autem maiora maioribus, minora minoribus dantur: ab eo dantur, qui nouit suis temporibus generi humano congruentem exhibere medicinam. Similiter in primitiua ecclesia olim, quãdo cœpit esse populus Christianus, multa miracula facta sunt, multi loquebantur linguis, multique prophetabãt, quasi nulla esset ecclesia particularis, quæ ista dona omnia non haberet, præsertim donum prophetiæ, quemadmodum Paulus innuit. Philippus etiam discipulus, vel vt alij uolunt, Philippus Apostolus septem filias habuit prophetissas, quæ in uirginitate perseuerauerunt. Antiochiæ quoque erant aliqui uiri prophetae, quorum vnus famem temporibus Claudij Imperatoris futuram prædixit. Agabus etiam propheta erat: qui Paulum Pauli zona ligans, alligandum, vel persequendum Hierosolymis prænunciavit: quod & factum fuit. Postquam autem Christiana fides radicata est, ac multitudine miraculorum confirmata: cessarunt illa omnia, & Ecclesia suis gradibus relicta est illuminanda, regendaq; Deo optimo maximoque inuisibiliter assistente, ac principaliter mouete: quo plus meriti catholica fides habeat. Quid ergo? Perfecti sumus, omnia huius sæculi uelut stercorea arbitremur, nec sollicitudinẽ illorum habeamus: & pro illis responsa non expectabimus: iterum. Fideles sumus, uerbo Christi credamus, quo præsentiam suã Ecclesiæ suæ promisit, cui in magnis rebus fidei scilicet & morum disponendis plenam auctoritatem commisit. Dixit enim. Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Sicut misit me pater, ita ego mitto uos.

*1 Corint 14.

*Act. 20.

*Act. 11.

*Act. 20.

*Math. 28.

102

Vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum. Quaecumque ligaueritis super terram, ligata erunt in caelo: tandem Petro, & successoribus Petri in Petro, Pasce oues meas.

*Math. 18.

Articulus Quintus.

CAP. I.

ANTIQUISSIMA, ac vniuersalis consuetudo ecclesiae ad religionem pertinens diuinam auctoritatem habet: qua a nullo hominum tanquam mala, sed neque tanquam falsa impeti queat. Apostolus ad idem, quum doctrinam proposuisset, qua viros discooperto capite, foeminas vero non nisi velato capite orare, aut etiam prophetare doceret: aduersus quosdam contraria garrientes dixit. Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei. Ecce quod in confirmatione doctrinae suae sicut alibi saepe miracula, ita hic consuetudinem ecclesiae adducit: quod utique non faceret, nisi illam, diuinam auctoritatem habere, & apud Christianos sufficenter probare nouisset. Verum quia locus iste Pauli & aduersus contentiones, & aduersus contraria facientes interpretari potest, ut intelligatur, vel quod ecclesia Dei non habeat consuetudinem contedendi, vel consuetudinem contraria faciendi, hoc est, vel quod in ecclesia Dei fideles non contendant, aut quod in ea mulieres non orent discooperto capite, quemadmodum & sancti patres ex hoc loco ambos hos sensus accipiunt: oportet alia loca diuinarum scripturarum quaeramus, interim contenti

* Generalis consuetudo ecclesiae praesertim antiquissima diuinam auctoritatem habet.

* 1. Corint. 14.

* Quaecumque fuerit illa consuetudo ecclesiae, manifestam Paulus ipsam allegasse.

¶ sancti patres istum etiam sic intelligant, quasi Apostolus in eo ex consuetudine ecclesie probet: siue illa consuetudo sit non contendi, siue non faciendi contrarium. Paulus post multa in scriptis Corinthiis tradita eisdem tandem dixit. Cætera autem, quum venero, disponam. Iterum discipulo suo inquit. Huius rei gratia reliquite Cretæ ut ea quæ desunt corrigas. At quæso, quæ, aut ubi sunt, quæ Paulus veniens solo verbo apud Corinthios disposuit, & Titus apud Cretenses correxit? Aut fortassis illa omnia solo verbo tradita non obseruanda sunt, velut si scripta forent? Absit. Sunt quippe veneranda, obseruandaq; iterum. Aut illa a Tito correctæ nobis negligenda, seu omittenda erunt? Nequaquam. Dionysius Pauli discipulus ad idem in De ecclesiastica Hierarchia testatur præceptores Apostolos multa partim scriptis, partim non scriptis nobis tradidisse. Augustinus ad idem. Ecclesiasticarum institutionum quasdam in scriptis, quasdam vero Apostolica traditione per successores in ministerio confirmatas accepimus. Damascenus pro eodem in sententijs ait. Non scripta est traditio Apostolorum: multa enim non scripta nobis tradiderunt. Idem pro eodem in De fide orthodoxa ad imaginum adorationem inquit. Est non scripta hæc traditio, velut secundum orientem adorare, & crucem adorare, & his similia: infra. Quoniam autem plurima sancti Apostoli & non scripta tradiderunt, scripsit Paulus gentium Apostolus. Ergo fratres state, & tenete traditiones, quas edocti estis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram: & ad Corinthios. Laudo autem vos fratres, quoniam omnium meorum meministis: & sicut tradidi vobis traditiones, tenetis. Cæterum fore semper Apo

1. Corint. 11.

* Tit. 1.

Alias Cretas,

Cap. 10.

¶ Habetur de 11.
c. Ecclesiasticarum.

Bib. 4. c. 4.

Lib. 4. cap. 17.

Polyearpus quos
que Ioannis apostoli
discipulus testatur
apostolos multa solo
verbo tradidisse.

stolorum traditiones a cunctis fidelibus summa cū veneratione obseruandas, Paulus docuit: qui dixit. Itaque fratres, state, & tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram. Non enim his verbis ea, quæ solo sermone minus, quā ea quæ etiā scripto tradidit, obseruari voluit: imo ea omnia æqualis obseruantia digna esse testatur. Chrysostomus ex hoc verbo ad idem in commentarijs ait. Hinc patet, quod non omnia per epistolam tradiderint: sed multa etiam sine literis. Eadem vero fide digna sunt tam illa, quā ista. Itaque traditionē quoque ecclesię fide dignā putam⁹. Traditio est, nihil quæras amplius. Athanasius quoque in cōmentarijs suis, quæ quidā Vulgarij dicūt, ad idē inquit. Hinc sane p̄spiciū est, pleraque Paulū sine scriptis sermone dūtaxat, hoc est viua voce nō epistolis solū his tradidisse. Nō enim secus illa atque hæc fide sunt digna. Et quid multa ex patribus adducere opus est? Fides, natura ipsa, communeque omnium hominum iudiciū docent, nō minoris authoritatis esse Pauli dicta, quā eiusdem Pauli scripta. Sicut enim scripsit diuinitus inspiratus, ita loquutus fuit diuinitus edoctus. Nāque & cōstāter dixit. An experimētū vultis eius, qui in me loquitur Christus? Nunc rogo, cuius, qualis, aut quantæ authoritatis erunt illa ab Apostolis solo verbo tradita? Vtique diuinæ, sicut & diuinæ sunt, quæ ipsi scripto tradiderunt. Sic autem iam consuetudo generalis totius ecclesię antiquissima diuinam authoritatem habet. Monstratur, quia omnis talis ab Apostolis inducta fuit. Augustinus ad hoc in De baptismo contra Donatistas ait. Quā consuetudinē credo ex Apostolica traditione veniētē: sicut multa nō inueniuntur in literis eorum, neque in concilijs

* Augustinus,
lib. 2. c. 7.
* Idē ad Iuanar-
um & habetur.
Dist. 12. c. 111.
* Idē etiā in De
baptismo contra
Donatistas,
lib. 3. c. 23.

posterorum, & tamē quia custodiuntur per vniuersam ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita, & commendata creduntur. Hieronymus ad idem in commentarijs inquit, Apostolica autem traditio est, quæ in toto mundo prædicatur. Ecce ijtanti viri Augustinus, & Hieronymus ingenue fatentur, esse huiusmodi generales consuetudines non nisi ab Apostolis introductas. Quia ergo illæ Apostolorum sunt, optime in articulo diximus, eas diuinam authoritatem habere.

*.z. Thef. 2.
* Hieronymus.

Optime in articulo diximus, eas diuinam authoritatem habere.

CAP. II.

Quod si dixerit quis piam, non omnes tales ecclesiæ cōsuetudines esse ab Apostolis habitas. Respōdemus, imo nisi actores alij earum assignentur, optime ipsæ ab Apostolis ædite creduntur. Nāq; a quo alio, nisi ab Apostolorum aliquo, ab antiquissimo tēpore, ac in tota Dei ecclesia consuetudo aliqua religionis Christianæ ortū habere potuit? Nequaquā. Non enim admitteret illam consuetudinem ecclesia illa primitiua, quæ Apostolos habebat magistros, nisi aut ab ipsis magistris suis traditā, aut ab aliquo loco suis miraculis confirmatā agnosceret. Neque potuit huiusmodi consuetudo in tota illa ecclesia obseruata ad patres non venisse, Apostolos inquam in carne viuentes, qui totum mundum suis personis lustrarunt, ac toto mentis nixu quæ obseruabant fideles vbique terrarum dispersi, scire curarunt. Nouit Paulus prauas Corinthiorum, Galatarum, Ephesiorumque, ac aliorum consuetudines: sed nec pertulit, imo statim reprehendit, etiam illas, quæ non ita graues videbantur: qualia sunt, mulieres orare in ecclesijs discooperto capite, ibi non tacere, & similia. At qui

* Omnis generalis cōsuetudo ecclesiæ cuius principiu non scitur, optime ab apostolis introducta creditur.

* Non potuit generalis consuetudo tempore apostoloru induci, ab apostolis igno- rari.

Paulus quas prauas cōsuetudines in dicit nouit, statim reprehendit: nō dubium quin alij apostoli tan- tūdem fecerent.

Paulus quas prauas cōsuetudines in dicit nouit, statim reprehendit: nō dubium quin alij apostoli tan- tūdem fecerent.

has, & horum prauas consuetudines nō est passus obseruari: quomodo alias, & aliorum fieri ferret? **Minime.** Age quia certum est, vt monstrauius, Apostolos domini nonnulla nobis solo verbo tradidisse, ac per consuetudines Ecclesiarum ad nos transfudisse: si quis contendat, non omnes generales, & antiquas consuetudines Ecclesiæ ab eis ad nos deuenisse: disputationis gratia demus illud, & veniamus ad rem. **Rogo,** quis non videt quòd si aliquæ consuetudines huiusmodi tanquam ab Apostolis habendæ sunt: similiter & omnes tales quasi ab eis æditæ obseruari debent? Alias quæ maior erit de vna: quàm de alia ratio? **Quia** ergo cunctarum similium par est iudicium: & non omnes excludere possumus: ne Apostolicas pellamus, necessum est omnes admittamus, obseruemusque. **Diuina scriptura** ad idem clamat. **Qui diligit periculum, peribit in illo.**

CAP. III.

HABET vniuersalis totius Ecclesiæ consuetudo antiquissima, vnde alias diuinam authoritatem habere monstretur, eo scilicet, quòd in tota Dei ecclesia obseruatur. **Ad hoc** sunt primum illa omnia quæ superioribus articulis ex diuinis scripturis, & sanctis patribus pro tota Dei Ecclesia, & vniuersali concilio adduximus. **Quum** enim ea in suis determinationibus errare nequeant, vt fuit ostensum: manifestum est, quòd neque in suis consuetudinibus præsertim generalibus errare poterunt. **Vniuersalis** stat domini sententia. **Et portæ inferi** non præualebunt aduersus eam. **Non dicit,** Non præualebunt aduersus eam in suis determina-

* Art. præsentis, cap. primo.

* Pulchra ratio cōtra proteruos.

* Ecclesiast. 3.

* Haber omne ralis consuetudo diuinæ authoritatē etiā aliudē.

* 3. & 4. per

* Math. 16.

tionibus, vt sic inferiorū portis maneret locus, quo aduersus ecclesiam in suis consuetudinibus præualere possent: sed simpliciter, absolute, vniuersaliter, & sine restrictione, aut determinatione aliqua dicit. Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam: vt sic Dei ecclesiā omnino liberam, immunemque, ac firmam in omnibus suis crederemus. Aut quid referret, ecclesiā ex vna via insuperabilem esse: si ex alia superari, ac expugnari ab inferiorum portis posset? Nihil. Optime ergo dicimus, quæ ibi posita sunt, hanc nostram præsentem veritatem probant. Augustinus pro eodem ad Casulanum presbyterum dixit. In his rebus, de quibus nihil certum statuit diuina scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege tenenda sunt: & sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt. Chrysostomus ad idem circa illud Pauli, Itaque fratres stete, & tenete traditiones: in commentarijs suis inter alia ait. Itaque traditionem quoque Ecclesiæ fide dignam putamus. Traditio est: nihil quæras amplius. Athanasius, seu Vulgarius ad idem circa illud Apostoli. Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei: inquit. Ad verecundiam igitur auditores hæc dicta compellunt, ne quid præter Ecclesiæ consuetudinē factitent. Leo sanctus, & doctus in quodam sermone ad idem dixit. Dubitandum non est dilectissimi, omnem obseruantiam Christianam eruditionis esse diuinæ: & quicquid ab Ecclesia in consuetudinem est deuotionis receptum, de traditione Apostolica, & de sancti spiritus prodire doctrina, qui nunc quoque cordibus fidelium suis præsidet institutis, vt ea omnes, &

* Ecclesia simpliciter & absolute firma dicitur, quatenus sic tam in determinationibus, quam in consuetudinibus certissima omnino creditur.

* Augustinus. Dist. 1. c. In his.

* Mos autem est longa consuetudo et moribus tantummodo tracta.

* 2. Thes. 2.

* Athanasius. 2. Corint. 10.

* Leo De ieiunio Pentecostes.

obediēter custodiāt, & sapienter intelligāt. Cassianus ad idem ait. Oportet nos authoritati patrū, cōsuetudiniq; maiorū vsq; ad nostrū tempus per tantā annorum seriem protelatę, etiam non percepta ratione credere, eamq; vt antiquitus tradita est, iugī obseruātia, ac reuerentia custodire. Isidorus ad idē dixit. Consuetudo autē est ius quoddā moribus institutū, quod pro lege suscipitur, dū deficit lex. Neq; est ignotū, ius in sua proprietate sumptū hęc duo cōtinere: ac in ea quasi in duas suas proprias species diuidi, legē scilicet, & consuetudinē. Iantū in his differēs, q̄ lex ius scriptū, consuetudo autē ius nō scriptū, sed solū moribus vtentū custoditū nominat. Iura omnia & canonica, & ciuilia hęc nouerūt: que secundū statuta, & cōsuetudines locorū iudicari pręcipiūt. Panormitanus quoq; qui circa rubricā de cōsuetudine incunctāter docuit, posse eū arbitrū secundū cōsuetudinē pronūciare, in quē a partibus cōpromissum foret, vt valeret secundū ius causā terminare. Sic autē manifestum est, consuetudinem illam, quam tota obseruat Ecclesia, diuinā authoritatē habere: sicut lex illa diuinę authoritatis esset, quam tota ipsa ecclesia sine discrimine constituisset. Pius Papa ad hoc dixit. Quia vis legis ex consensu resultat: consensus autem minor non inest consuetudini, quā legi scriptę. Nam consuetudinē lōgus, & approbatus vsus inducit. Quæ nullius impedimenti clamore diuino magis quā humano videtur recepta consilio. Leges autem quauis Dei nutu decerni credātur: sæpe tamen, vel populi, vel senatus magna parte dissentiente traduntur. Ob quam rem non minus plectendus est vetustę consuetudinis, quā scriptę legis præuaricator. Hęc ille.

* Col. 21. c. 12

Item dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in
 eadem dicitur in

* Isidorus Etym. lib. 5.

* Habetur Dist. 1.
 c. Consuetudo.
 Inst. de iur. nat.
 §. Constat.

* c. 3. de eo / qui
 mit. in pol. & c.
 Illa. 12. Dist. in 1.
 An in totū. C. de
 affi. pri.

* Idē Anto. in. c.
 Quinta vallis.
 de iure iu.

* Quęquid sit
 de lege ciuili /
 lex ecclesiastica
 nō pender a con
 sēsu populi quia
 potestas spiritalis
 / qua ponitur
 nō a populo sed
 a Deo ecclesiast
 i eo principi data
 est & de hoc late
 diximus contra
 Lutherū art. 27.

¶ 2. q. 97. art. 1.
● Consuetudo quodammodo lex est: & omnino vim legis habet.
● Consuetudo legis interpret.
Lib. 1. art. unico.
● Chrysoſtomus, 2. Theſ. 2.
● Habetur, Diſt. 11. c. Catholica.
 Thomas ad idem optime dixit. Omnis lex proficiſcit-
 tur à ratione, & voluntate legiſlatoris. Lex quidem di-
 uina, & naturalis à rationabili Dei voluntate: lex autem
 humana a voluntate hominis ratione regulata. Sicut au-
 tem ratio & voluntas hominis manifeſtantur verbo in
 rebus agendis: ita etiam manifeſtantur facto: hoc enim
 vnusquifque eligere videtur vt bonum, quod opere im-
 plet. Manifeſtum eſt autem, qd verbo humano poteſt
 & mutari lex, & etiam exponi, in quantum manifeſtat
 interiorem motum, & conceptum rationis humanæ.
 Vnde etiam & per actus maxime multiplicatos, qui cō-
 ſuetudinem efficiunt, mutari poteſt lex, & exponi: &
 etiam aliquid cauſari, quod legis virtutem obtineat: in
 quantum ſcilicet per exteriores actus multiplicatos in-
 terior voluntatis motus, & rationis conceptus efficaciſ-
 ſime declaratur. Cum enim aliquid multotiens fit, vi-
 detur ex deliberato rationis iudicio prouenire: & ſecun-
 dum hoc conſuetudo & habet vim legis, & legem abo-
 let, & eſt legum interpretatrix. Hæc Thomas. Multa
 ad idem hic a nobis dicenda erant, quæ quia infra di-
 cturi ſumus ex parte, quando de Eccleſiaſtica tradi-
 tione copioſiorem facturi ſumus ſermonem: modo de
 his ſatis.

CAP. III.

CONCLVDAMVS ergo cum pulcherrimo
 dicto Chryſoſtomi, & dicamus. Ita q; traditionē quoq;
 Eccleſiæ fide dignā putamus. Traditio eſt: nihil quæras
 amplius. Hæc ille ſuper Apoſtolum. Auguſtinus ad
 idem in De fide Chriſtiana ait. Catholica eccleſia per
 orbem terrarū diſfuſa tribus modis probatur exiſtere.
 Quicq; denim in ea tenetur, aut authoritas eſt ſcriptu

rarū, aut traditio vniuersalis, aut certe propria, & particularis institutio: sed authoritate tota constringitur, vniuersali traditione maiorum nihilominus tota: priuatis vero constitutionibus, & proprijs informationibus vnaquęque pro locorum varietate prout cuiq; visum est, & subistit, & regitur. Idem pro eodem aduersus eos, qui consuetudine in ecclesię negauerint, quasi eo fidem perdiderint, & toti ecclesię non parum detrimenti attulerint, inquit. Ecclesiasticarum institutionū quasdam in scriptis, quasdam vero Apostolica traditione per successores in ministerio confirmatas accepimus: quasdam vero consuetudine roboratas approbavit vsus: quibus par ritus, & idem vtriusq; pietatis debetur affectus. Vnde (hoc est de quo ritu, vel obseruātia) quis vel aliquantulū sacrarum expertus scripturarum hæsitaerit. Si enim attenderimus consuetudines ecclesię non per scripturas à patribus traditas nihil æstimare: quantum religio detrimenti sit latura, intentiue inspicientibus liquido cōstabit. Quę enim (vnde inde exordiamur) scriptura salutiferę crucis signaculo fideles docuit insigniri: vel quę triphariā digesta super panē, & calicem prolixę orationis, vel cōsecrationis verba cōmēdauit? Nam nō modo quod in euāgelio cōtinetur, vel ab Apostolo quod est insertum secretis dicimus: sed & alia plura adiicimus magnam quasi vim commendantia mysterijs. Quę orientem versus nos literarum orare forma docuit? Benedicimus fontem baptismatis oleo vnctionis. Huic accedit quōd ter oleo inungimus, quos baptizamus: verbis abrenunciare Sathanę, & Angelis eius informamus. Vnde & hęc, & alia in hunc modum non pauca, nisi tacita ac mystica traditione à patribus

* Augustinus
in lib. ex dictis
Basilii.

* Plurimū detri-
menti Christianas
na religio latura
erit, si solas scrip-
pturas, & nequas
quā traditiones
alias solo verbo
cōmendatis acce-
ceperit.

Thomas Vualden. tomo priori lib. 2. art. 2. c. 23.

ecclesiastico more, ac reuerētiori diligentia. sunt in ministerijs obseruata magis silentio, quam publicata scripto? Hæc Augustinus. Thomas Vualden. ad idem dixit. Necessè ergo habent scrutatores dubiorum fidei ultra literam scriptæ legis aliquid accipere ab instructione maiorum suorum: quo sensu scripturam ipsam patres sciunt ecclesiæ spiritum sanctum infudisse scriptoribus. Hac ratione sermones Apostolorum nō scriptos, & traditiones eorum non scriptas commendat, & seruat ecclesia: qui omnes si scripti essent, essent de canone scripturarū. Putasne sermones illos, quos tot diebus prædicauit Paulus Athenis debere esse abiectos, & quos prædicauit quotidie in synagogis Iudeorum: & iterū multis diebus Ephesi, & finaliter Romæ? Et quāuis morticina pellis sub atramento ipsos nō contineat, credis quod ipsos quos spiritus sapiētie, & intellectus tam elimatos lingue coaptauit Apostoli, non incorporasse iam scripturæ perpetuæ bonorum, ubi scriptura verissime est? Et quanuis cælū, & terra, & omnes corrupti libri transierint: verba Christi non transient. Horū credo maiorem partem per traditiones, & successiua documenta patrum adhuc ecclesia catholica thesaurizat. Hæc ille.

CAP. V.

Placet quod quidam asserunt, tātā vim esse cōsuetudinis, roburq; ac vigorē, vt valeat ipsa nō solum positiuā legē abolere, imo & naturalē distinguere, limitare, augereq;. Placet inquā horum assertio si quoad naturalem legem, seu diuinam nō simpliciter, & absolute vt ponitur: sed cum determinatione, & in casu intelliga-

*Placet / si bene intelligatur quod dicitur.

*Cōsuetudo vult distingueri / limitare / augere / reip nō solū positiuā legē / imo & naturalem.